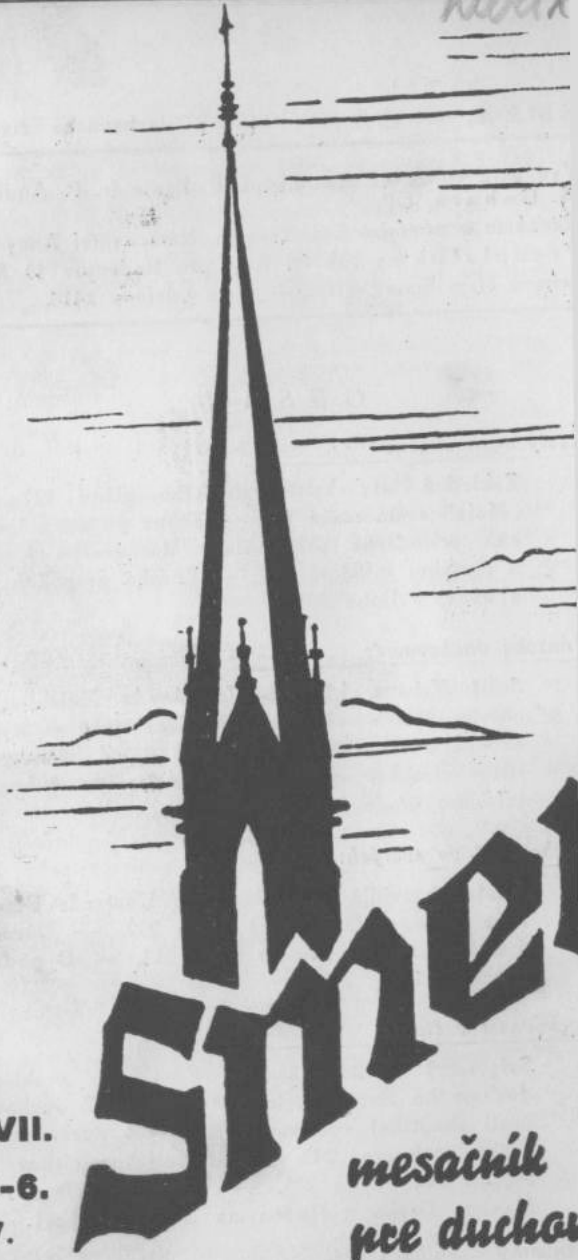

Handwritten mark

Roč. VII.

Čís. 5-6.

1947.

SMOT

*mesačník
pre duchovný
život*

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Základné črty kristocentrického plánu 177. — „Moja“ svätá omša 186. — Túžba po cti a láske ako prirodzené predpoklady duchovného života u mužskej mládeže 194. — Ľudská nespokojnosť a nádej v Boha 201.

Kňazská duchovnosť:

Ježiš Kristus, kňaz podľa obradu Melchisedechovho 212. — Pastier, dávajúci život za svoje ovce 215. — Kňaz a laik 216. — Z kňazských listov sienskej svätice 223. — Vznešenosť kazaťského úradu 228.

Duchovnosť vo svätých:

Životné pravidlá blahoslaveného Kontarda Ferriniho 229. — Odovzdaná láska 232. — Dôvera v Boha 232. — Pánove súdy 233. — O poďakovaní 234.

Duchovnosť v živote:

Sviatostný Ježišu 235. — Film ako problém duchovného života spoločnosti 236. — Z duchovnosti skautskej vodkyne 242. — Z duchovnosti nášho profesora 243. — Pravoslávna cirkev a ekumenické hnutie 245. — Duchovná príbuznosť Maxima Gréka a Hieronyma Savonarolu 251.

Poznámky o knihách 254.

François Mauriac: CESTY K MOŘI. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 85.—, viaz. 107.—. Tento román vyšiel vo Francúzsku r. 1939. Psychologický rozbor úpadkového meštiackeho života je podivne jasný; autor ide až na koreň chorôb, preniká spleťou hmotných náhodností až po mravnú podstatu. Temer všetky Mauriacove románové postavy poznačené sú zúfalstvom, z ktorého daromne hľadajú únik. Je to istý pesimizmus, ktorý sa prečistil a vyjasnil tým, že zbavil sa príťaže jednoznačného determinizmu. Po umeleckej stránke *Cesty k moru* neostávajú v ničom za doterajšou Mauriacovou tvorbou. A myšlienkove znamenajú nesporné stúpanie.

Rudo Moric: LYŽIAR MARTIN. Vydal SSV v Trnave 1947. Pútavé príbehy chlapca, ktorý sa v živote statočne uplatní.

Jaroslav Janouch: PRO ČEŠT A SLAVU. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 117.—, viaz. 142.—. Je to dejepisný román pre mládež s osozným výchovným účinkom.

M A T U R A N T O M .

Azda sa ešte rozhoduješ na životnú cestu, hádam cítiš povolanie na rehoľné kňazstvo. Nemal by si chuť rozmnožiť skromnú skupinku slovenských dominikánov? Ak by si chcel dajaké informácie o dominikánskej reholi, obráť sa na Dominikánsky kláštor, Trenčín, Námestie sv. Anny 15, alebo Košice, Mäsiarska č. 6. Zadarmo tam dostaneš krásnu knižku o reholi „Apoštol Pravdy“.

*

Všetkých úctivo prosíme,

aby láskavo upozorňovali súcich mladíkov na našu rehoľu a tak nám pomáhali pri uskutočňovaní úsili, ktoré si Smer vyznačil. Prijímame aj neštudovaných mladíkov, ktorí ako bratia laici modlitbou a hmotnou prácou podporujú apoštolát bratov kňazov.

*

Úprimné Pán Boh zaplať

všetkým, ktorí neuspokojili sa naznačeným predplatným a veľkodušne poslali nám príspevok na tlačový fond pre chudobných študentov.

SMER cez veľké prázdniny nevychádza.

Preto neráňte ho urgovať.

*

Zmenu adresy

nech nám zavčas láskavo oznámia tí, ktorí budú od nového školského roku na novom pôsobišti. Ide najmä o profesorov, učiteľov, študentov.

*

Využime vhodné príležitosti cez prázdniny

na získanie nových čitateľov Smeru.

*

Upozorňujeme na RADOSTNÝ ŽIVOT

od Vít a de Larigaudieho, ktorý vedel tak pôvabne posvätiť cestovanie, šport, pobyt v prírode. Veľa dobrého môžeme tak robiť. Ukážme sa apoštolmi aj v tomto smere. Od krásne chápanej prírody ku krásnemu Bohu!

*

Veľadôstojným oltárnym bratom oznamujeme,

že v blízkom čase rozpošleme homiletickú prácu
Dr. Ligoša: *PŮTNIKOM VEČNOSTI*.

Prosíme úctivo, aby ju nevracali bez toho, žeby sa do nej nepozreli.

P. Dr. Silv. M. Braito, OP:

C Í R K E V.

Táto apologeticko-dogmatická štúdia o Kristovej Cirkvi patrí do rúk každého katolíka, aby dobre poznal a od-dane miloval svoju duchovnú matku, v lone ktorej nájde jasný, vyrovnaný život.

Vydala Dominikánska edícia KRYSTAL, Olomouc,
Slovenská 14. Po 150.—.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Ľesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Základné črty kristocentrického plánu.

Poukázali sme na to,¹ že veľkosť, krása a šťastie človeka je v jeho teocentrickom založení, v jeho zamierení na Boha, ktorý je ťažisko a náplň jeho života. Toto platí o človeku už s prirodzeného stanoviska.

No keby aj najbystrejší veľduch neviem ako hľbal, nikdy by nemohol prísť na to, že jeho ľudská veľkosť môže ešte vyrásť, že jeho prirodzený teocentrizmus ešte môže prekročiť isté hranice, dostať sa do vyššej, nadprirodzenej ríše a tam sa netušene rozvíť.

Na čo nestačí rozum, inak mohutná bádateľská sila, tam pomohlo svetlo nadprirodzeného zjavenia. Pred človekom ožiarilo utešené obzory, na ktoré môže hľadiť len so svätým rozochvievaním; otvorilo mu velebnú svätyniu božstva so zázračným tajomstvom Trojjedinosti, ktorému sa nebeskí duchovia klaňajú vo vrúcnej extáze a jednotajnom zvelebovaní: Svätý, Svätý, Svätý Pán Boh zástupov!

Nie, Boh nežije v mlkve osamotenosti a pochmúrnej nečinnosti. V Bohu je nevýslovná spoločnosť a nesmierna činnosť; Boh je číra činnosť. On je duch, ktorý myslí a miluje. Od večnosti plodí sebe rovnú myšlienku, do ktorej vkladá celé chápanie seba a ktorá ho celého predstavuje. Od večnosti vyslovuje Slovo, ktoré ho dokonale vyjadruje. Od večnosti rodí Syna, ktorému dáva svoju prirodzenosť, svoje doko-

¹ Smer VII, 1—11.

nalosti, svoj prebľazený život. Inej myšlienky netreba, bo táto jediná, večná a absolútna myšlienka celkom vyčerpáva hĺbočiny Boha, priepasť Nekonečna a večne ostáva pred ním ako dokonalá predstava jeho samého, ako „odblesk jeho slávy a obraz jeho podstaty“.² „Celý život Boha deje sa v jeho vnútri, v nevýslovnom rozhovore prvej božskej osoby s druhou osobou, nezrodeného Otca so Synom, od večnosti zrodeným. Boh myslí a vidí sa vo svojej myšlienke ako by v niekom inom, ale v niekom, kto je mu taký blízky, že je s ním podstatou jeden. Pozorujúc svoju myšlienku, hľadiac na svoj obraz, počúvajúc svoje slovo, môže vravieť vo vytržení prvého a najozajstnejšieho otcovstva slovo, čo Dávid očul: »Syn môj si ty, ja som ťa dnes splodil.« Dnes! V tento deň, ktorý nemá ani minulosti ani prítomnosti ani budúcnosti, v tento deň, ktorý je večnosť, to jest nerozdeliteľné trvanie nemeniacej sa bytosti. Dnes! lebo Boh myslí dnes, splodzuje svojho Syna dnes, vidí ho dnes, počuje ho dnes, žije dnes tým nevysloviteľným činom, ktorý nemá začiatku ani konca.“³

No v tomto nie je celý boží život. Syn pozoruje, ako sa mu Otec bezvýhradne dáva. Bezmedzné darovanie sa Otca Synovi vyvoláva v Synovi živú vďačnosť s takým istým bezmedzným darovaním seba. A z tohto vzájomného darovania ako z jediného prameňa vychádza tretia božská osoba Duch svätý, ich podstatná a živá láska. „Ako Syn vyčerpáva v Bohu vedenie, tak Duch svätý vyčerpáva v Bohu lásku, a tým zatvára sa kruh božskej plodnosti a božského života. Veď čože by mal Boh viacej robiť? Keďže je dokonalý duch, myslí a miluje; plodí sebe rovnú myšlienku a s myšlienkou lásku, rovnú obidvom. Čo by mal ešte chcieť a utvoriť?... Boh, bytosť nekonečná, bytosť dobrá,

² Žid. 1, 3.

³ Lacordaire, OP, v*konferenčných rečiach.

krásna a žijúca v najplňšom smysle slova, je neomylné dokonalá jednota a dokonalá mnohosť, jednota podstaty v mnohosti osôb; duch-princíp, myšlienka rovná duchu, ktorý ju plodí, láska, rovná duchu aj myšlienke, z ktorej vychádza; všetci traja: Otec, Syn, Duch svätý, rovnako starí ako večnosť, rovnako veľkí ako nekonečnosť, jedno v blaženosti ako v podstate, z ktorej čerpajú svoje totožné božstvo, dohromady tvoria nevýslovný celok svetla a lásky.“⁴ A títo traja jedno sú.

Tento úžasný vnútorný život trojjediného Boha tvorí jeho nevýslovnú blaženosť. Nikto a nič mu ju nezvyší, ani neumenší. Ani celé mravné, kultúrne, hospodárske, technické a hociaké iné úsilie ľudstva všetkých vekov a celý obrovský dynamizmus nesmiernych svetov. Boh pre svoje šťastie potrebuje iba seba, aby totižto bol tým, čím je. Nič viacej a nič menej.

No jednako vo svojej bezmedznej добрôte obohacuje nás vnútorným trojičným životom, dovoľuje nám vstúpiť do svätyne božstva, prebývať v nej a zúčastňovať sa na svojej vlastnej blaženosti. Tento zázračný plán uskutočňuje tak, že nás prijíma za svoje deti, za svojich synov a svoje dcéry.

Lenže pre prijatie za božie deti, pre túto božskú adoptáciu nevyhnutná je podmienka, — ktorá ostatne platí aj pri ľudskej adoptácii — že totižto adoptovaný musí byť na základnej úrovni s adoptujúcim, musí byť z jeho pokolenia. Človek môže adoptovať len človeka, nie kryštál, rastlinku alebo zvieratko, keďže nie sú z ľudského pokolenia. No my sme svojou prirodzenosťou z ľudského, nie božského pokolenia. Akože Boh, prijímajúci nás za svoje deti, vyplní tento priepastný nepomer? Tajomnou účasťou na svojej božskej prirodzenosti, na svojom vlastnom živote, ktorú voláme *milosť*. Tá

⁴ Tamtiež.

peniká najvnútornejšie hlbiny ľudskej duše, človeka zaštepuje na Boha, pridružuje ho k presvätej Trojici a tak pôsobí, že Boh žije v človeku a človek v Bohu. „Ak ma niekto miluje, zachová moje slovo, a môj Otec ho bude tiež milovať. *Prideme k nemu a budeme u neho prebývať.*“⁵ Božia láska sa rozlieva v našich srdciach *skrze Ducha svätého, ktorý je nám daný.*“⁶ Milosť, pridružujúc človeka k Bohu, nijako nenarúša zdravý základ ľudskej prirodzenosti; zachováva ho nielen neokypený, ale ešte ho pozdvihuje do netušených výšok, božsky zosľachtuje a umocňuje. Taká prevzácna hodnota je táto tajomná účasť na božskej prirodzenosti, že jej najmenší stupeň vyvyšuje človeka nad všetko stvorené, nad najväčšie divy prírody, nad najveľkolepejšie umelecké diela, nad najmohutnejšie výplody techniky, nad najhrdinskejšie prirodzené činy a najžiarivejšiu číro ľudskú mravnú veľkosť. Veľduch svätého Tomáša Akvinského vyjadril to jednoducho: „Dobro milosti jedného je väčšie ako prirodzené dobro celého vesmíru.“⁷ A ako by aj nie? Veď milosť nás zbožšťuje, dáva nám božskú transfúziu, vstrekúva do nás trojičný život. Tak koluje v nás vedľa ľudskej materinskej krvi aj božská otcovská krv milosti, takže sme skrze ňu naozaj z božského pokolenia, adoptovaní, no zato praví synovia boží a pravé dcéry božie, sme zvnútra pretvorení. Nič zo dravo ľudského nestrácame, len obohatení sme božským. Stávame sa bohočlovekom, ktorý, pravda, ďalej má obmedzené rozmery tvora, no spolu zúčastňuje sa na nekonečnom živote Boha, ktorý peniká podstatu jeho duše. Sme javiskom zázračných dejov, večného kolobehu života svetla a lásky troch božských osôb. V duši máme začiatok neba, lebo ako svätý Tomáš prízvukuje, milosť

⁵ Ján 14, 23.

⁶ Rim. 5, 5.

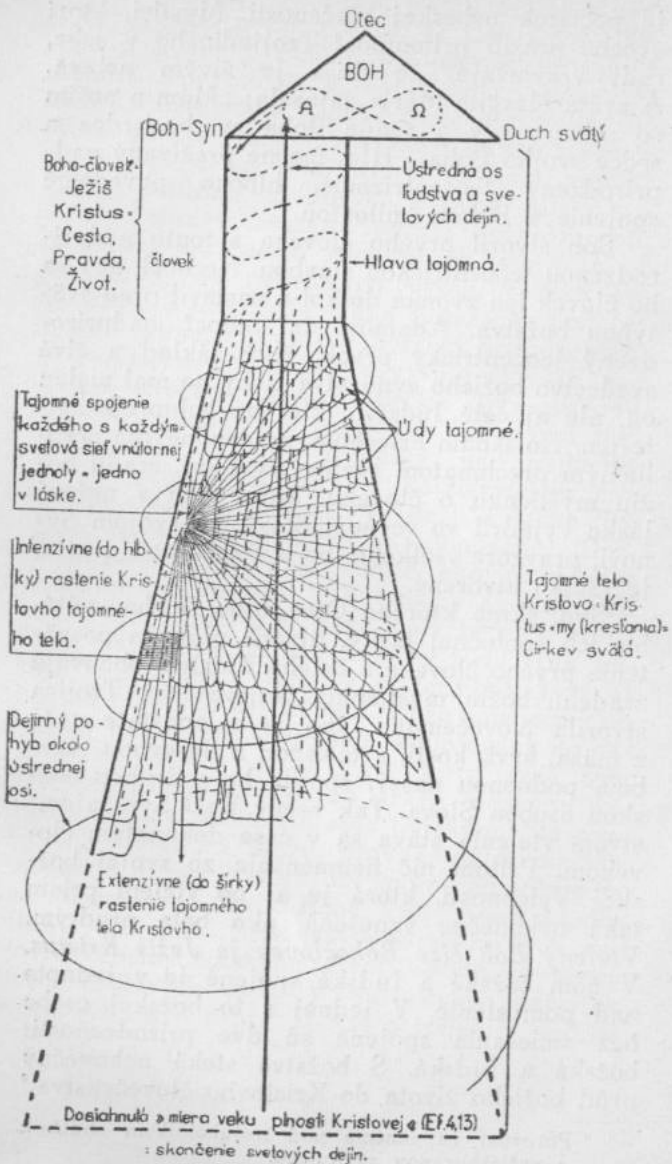
⁷ I—II, 113, 9 k 2.

je počiatok nebeskej blaženosti. Mystici, ktorí vrúcne prežili prítomnosť Trojjediného v sebe, radi vravievajú, že duša je živým nebom. A svätá Margita Mária zajasala: „Mám a nosím so sebou vždy a všade Boha svojho srdca a srdce svojho Boha.“ Hľa, mocne prežívaný nadprirodzený teocentrizmus, hlboko povedomé spojenie s Bohom milosťou.

Boh stvoril prvého človeka s touto nadprirodzenou teocentrickou stavbou. Nechcel, aby sa ho človek len zvonka dotkol a zastavil pred svätynou božstva. Adamovi dal milosť, nadprirodzený teocentrický prvok, živý základ a živé svedectvo božieho synovstva, žeby ho mal nielen on, ale aj celé ľudstvo, ktorého bol predstaviteľom. No Adam hriechom, najosudnejším revolučným prechmatom svetových dejín, zradil božiu myšlienku o človeku, ktorú Boh v nežnej láske vyjadril vo večnom Slove, vo svojom Synovi, pravzore všetkého, bo v ňom a podľa neho je všetko utvorené.

Syn, skrze ktorého Otec silou Ducha svätého, ich spoločnej lásky, utvoril plán na posvätenie prvého človeka a celého ľudstva; obnovuje zradenú božiu myšlienku. Najsvätejšia Trojica stvorila človečenstvo, ako je v podstate naše z mäsa, krvi, kostí, s telesnou a duševnou stavbou, podobnou našej; spojila ho s druhou božskou osobou Slova. Tak večný Boží Syn tajomstvom vtelenia stáva sa v čase dokonalým človekom. Pritom nič neumenšuje zo svojej božskej Velebnosti, ktorá je aj po vtelení priam taká nekonečne vznešená, ako bola predtým. *Vtelený Boh čiže Bohočlovek je Ježiš Kristus.* V ňom božské a ľudské spojené je v jednote nad pomyslenie. V jednej a to božskej osobe bez smiešania spojené sú dve prirodzenosti: božská a ľudská. S božstva steká nekonečný prúd božieho života do Kristovho človečenstva,⁸

⁸ Porovnaj na schéme pod trojuholníkom obdĺžnik s vyčiarkovanou závitnicou.

ktoré je plné milosti a pravdy.⁹ Preto svätý Pavol používa o Kristovi mohutné výrazy: „V ňom skrývajú sa všetky poklady múdrosti a vedomosti...“¹⁰ Veď v ňom, v jeho tele prebýva *všetka plnosť božstva*.¹¹ Úžasná skutočnosť! Nikdy v ľudských dejinách nebola a nikdy nebude taká nesmierna nosivosť v človeku ako v Ježišovi Kristovi. Do jeho svätého človečenstva složená je celá ľarcha božskej plnosti a to v takom úzkom spojení, že mu patrí božská pocta. Človek nemôže byť viacej povýšený. Ježiš Kristus, plný milosti a pravdy, stojí na velebnom vrcholci stvorenstva a vekov.

Ale Bohočlovek Ježiš Kristus vlastní náplň božského života vzhľadom na obnoviteľský plán ľudstva. S večných vrcholcov božstva steká nadprirodzený život na jeho sväté človečenstvo v neohraničenej miere, aby sa vo väčšej-menšej miere rozlieval na jednotlivcov nového ľudstva, ktoré Otec v ňom ako večnom Slove vyplánoval a ktoré ním začína.¹² „Otec Pána nášho Ježiša Krista v ňom si nás ešte pred stvorením sveta *vyvolil*.“ Iba skrze Bohočloveka Ježiša Krista, vlastného a jednorodeného Syna Božieho, stávame sa adoptovanými božimi synmi a dcérami, vstupujeme do božej rodiny, dostávame nadprirodzený teocentrický základ. Nadto aj samu milosť, ktorá nám dáva tieto ohromné hodnoty, dostávame skrze Ježiša Krista; on ju nielen *má* pre nás, ale aj *získal* ju pre nás svojím nevy-povedateľne plodným životom a vykupiteľskou smrťou. Iba v ňom a z neho ju môžeme načierať. „Z jeho plnosti sme my všetci prijali.“¹³

Teda Boh si nás vyvolil v Ježišovi Kristovi za svojich synov a svoje dcéry a za jeho bratov a sestry. Tým naše pôvodné, nadprirodzene

⁹ Ján 1, 14.

¹⁰ Kol. 2, 3.

¹¹ Tamtiež 9.

¹² Porov. priestor pod obdĺžnikom s bunkami.

¹³ Ján 1, 16.

teocentrické založenie dostáva novú, svojráznu, kristocentrickú pečať a celý teocentrizmus zázračné zvýraznenie v kristocentrizme. A tak Ježiš Kristus je podľa božích zámerov jediná možná cesta k Bohu, k splneniu pravého životného smyslu. Vari teraz lepšie chápeme božsky seba-vedomé Kristove slová: „*Ja som cesta... Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa.*“¹⁴ K Bohu vedie iba kristocentrická cesta; mimo nej je blúdiace putovanie bez úfnosti na dosiahnutie pravej blaženosti. Nijaký kult prírody, nijaký náboženský naturalizmus v rozmanitých podobách nemôže nahradiť naše veľké povolanie v Kristovi Ježišovi.

Život mimo Krista je nedôsledný, nevypracovaný, naštrbený; nejde cez plnú, nepoškvrnenú pravdu, má na sebe flaky nesprávnosti, lži. Aj keby sa neviem ako jačal slávou, mocou, veľduchovosťou a inými prirodzenými hodnotami, jednako len pomimo Krista chýba mu nevyhnutné zamierenie na priepastné vnútro trojičného života, na ktoré iba kristocentrická šípka zaostruje ľudské životy. Nie podaromne Kristus prízvukoval: „*Ja som pravda... Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude kráčať vo tme, ale bude mať svetlo života.*“¹⁵ Preto prv či neskôr musí sklamať každá vzdelanosť, technika, každé hospodárstvo, každý svetonázor a vonkoncom všetko, čo nie je kristocentricky riešené.

Život bez Krista nemôže byť plným rozvitím životných síl podľa božej myšlienky o človeku; len živorením alebo smrťou. Lebo keď nás Boh povolal pre nadprirodzený život v Ježišovi Kristovi, nemáme právo ostávať na prirodzenej životnej úrovni. Kristus vravieval, že prišiel, aby sme mali život a vždy hojnejšie ho mali. „*Ja som život.*“ Božský dynamizmus milosti, ktorej nevyčerpatelným žriedlom je sväté Kristovo

¹⁴ Ján 14, 6.

¹⁵ Ján 8, 12.

človečenstvo, má pracovať a kolovať v obnovenom ľudstve, prenikať celý život jednotlivca aj spoločnosti, všetko obnoviť v Kristovi, všetko posvätiť jeho božským životom, či sú to silné údery kladivom u robotníka alebo jemné pohyby operačným nožikom chirurga, či tvrdá hmotná práca nádenníka alebo duchovný úmor pri hĺbaní univerzitného profesora, či drobné starosti matky alebo v Bohu rozliata kontemplácia mnícha. Kristus stojí pred každým vekom, zamestnaním, povolaním, pred každou životnou složkou, pred každým ľudským prejavom, slovom pred všetkým a do všetkého mocne volá: „Ja som život.“

Preto všetko, vonkoncom všetko má smerovať na Ježiša Krista. On je stredobod všetkého jestvovania a diania, ústredná os celého ľudstva a celých svetových dejín, okolo ktorej sa všetko otáča,¹⁶ či si to dakto úprimne želá alebo pochobo sa proti tomu vzia. On je nesmrteľný kráľ srdc aj vekov, „*ten istý včera i dnes i naveky*“,¹⁷ a preto vždy časový, jednodaj božsky svieži, vždy blízky každému človeku a každému storočiu, jediný trvanlivý, neotrasiteľný a uspokojujúci základ života jednotlivca aj spoločnosti: „*Nikto nemôže položiť iný základ ako ten, čo je položený, a to je Ježiš Kristus.*“¹⁸ Mimo neho niet pevne podložených životov, mimo neho všetko postavené je ako dom na piesku, a preto prv či neskôr sa nevyhnutne zrúti.

A tak okolo tejto osi cez storočia buduje sa, rastie a mohutnie so dňa na deň, ba s minúty na minútu tajomné Kristovo telo, ktoré s ním tvorí jednotu, ktorého hlavou je sám Ježiš Kristus a my jeho tajomné údy, oživované a napĺňané jeho nadprirodzenou milosťou, čo nás robí jeho bratmi a sestrami a skrze neho božími synmi a dcérami. Má viditeľný, spoločenský, organizačný rámec spolu s vnútorným duchov-

¹⁶ Porovnaj na schéme kristocentrickú os a veľkú závitnicu okolo nej.

¹⁷ Žid. 13, 8. ¹⁸ 1 Kor. 3, 11.

ným, nadprirodzeným ústrojenstvom, v ktorom Duch svätý, Duch Ježiša Krista rozprudzuje Kristovu milosť. Táto mohutná, vekovitá živá stavba rastie do svetovej a časovej šírky (extenzívne) pokrstením nových jednotlivcov, ktorých krst pripája na kristocentickú os; spolu rastie do hĺbky (intenzívne), keď do jednotlivcov vteká nová dávka milosti, Kristovho života, trojičného života najmä skrze sviatosť a dôsledným kresťanským životom. Takto rastie Kristus vo svojom tajomnom tele, vo svojej svätej Cirkvi v dejinách. Keď dosiahne „mieru plného vzrastu“¹⁰ vo svojej Cirkvi, skončia sa svetové dejiny. To bude chvíľa dokonalého presunu Kristom vykúpeného a božsky obnoveného ľudstva do večného Otcovho kráľovstva, kde budeme hľadiť na Boha s tváre na tvár v plne rozvítom kristocentrizme, velebiť nesmiernu božiu lásku, vnorení do neopísateľnej blaženosti troch božských osôb.

Keby človek dvadsiateho storočia, ktorý sa neraz tak šialene ženie za preludnou veľkosťou, čo ho vždy viacej vnútorne rozvráva, pochopil kristocentrickú veľkosť, pre ktorú je z božej štedroty povoláný! Ako mocne by pocítil, že jeho strašne smädná túžba po veľkosti a blaženosti tak prehojne a nad očakávanie naplňa sa v dôslednom kristocentrickom zamierení života!

Ostáva nám, aby sme takto všeobecne načrtnutý kristocentrický plán rozvíňali podrobne a v jednotlivostiach so životným uplatnením.

Brat dominikán.

„Troja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

IV.

Tu uvidíme, že pravdy, obsiahnuté v predchádzajúcich kapitolách, vyjadrené sú aj v liturgii svätej omšovej obety, ktorá nám to takto mocne potvrdzuje.

¹⁰ Ef. 4, 13.

*Svätá omša je uskutočnenie obety
tajomného Krista.*

Celá táto náuka, vysvetľovaná od začiatku tohto diela, konkrétne sa uplatňuje a uskutočňuje pri slúžení svätej omše. Práve pri oltári obnovuje sa kalvárska obeta, pri oltári nekrvavé, zato ozajstné obetovanie opakuje sa pričinením tajomného Krista.

Keď teda svätá omša uskutočňuje tajomné obetovanie, musí mať vo svojich obradoch a formulách, ktoré používa, smyslové vyjadrenie nadprirodzených dejov, čo sa v nej splňajú. Keďže my údy so svojou Hlavou, najvyšším Kňazom, ozajstne obetujeme svrchovanú poctu, akože by to mohlo byť, aby sa naša úloha spoluúčinkujúcich a obiet neprejavovala pri najsvätejšom obetovaní tela a krvi Ježiša Krista?

Preto Cirkev nezabudla nám jasnými výrazmi naznačiť našu úlohu v prinášaní oltárnej obety. Ukáže nám to pozorné sledovanie omšových modlitieb a obradov. Posvätná liturgia musí k náukovým dôkazom, vysloveným v predchádzajúcich kapitolách, pripojiť praktické a takrečeno hmatateľné potvrdenie, ktorého vážnosť je nesporná.

*Naše liturgické štúdium obmedzí sa
na hľadanie dokazovanie.*

Nečakajme tu úplnú štúdiu o liturgii svätej omše. Prekrásne knihy boli uverejnené, na ktoré môžu sa výhodne obrátiť veriaci, čo túžia poznať dejiny svätej omše, smysel každej jej modlitby, spôsob, akým ju sledovať.¹

¹ Porovn. *Leçons sur la Messe* od Batiffola, Paríž, Lecoffre. — *La Sainte Messe, Notes sur sa Liturgie*, od Dom Eugena Vandeura, Paríž, Gabalda. — *Méthode Liturgique pour assister au Saint-Sacrifice de la Messe* od kanonika Le Moinga, Paríž. — Z našich: *Neznáma obeta* od Brišáka, Košice, Verbum. — Z českých vydání: *Mše svatá* od P. Dr. Čalu, OP, Olomouc, Krystal. — *V hlubinách oběti* od Zundela, Olomouc, Krystal.

Toto dielo ide za zvláštnejším cieľom: ukázať údu tajomného tela, to jest veriacemu v stave milosti, že Kristovo obetovanie je „jeho“ omša. Liturgie dotýkame sa v nasledujúcich riadkoch len v častiach, v ktorých zdôrazňuje túto pravdu.

Keď veriaci jasne pochopia, že Kristova omša je „ich“ omša, keď budú dobre poučení o *svojej osobnej spolupráci* na nekonečnej pocte, vtedy budú mať pravé poznanie o oltárnej obete, budú sa cítiť mocne pobádaní, aby vnorili sa do jej divov, bo potom budú mať ozajstnú vedúcu niť na osožné sledovanie autorov, o ktorých zmienil sa začiatok tohto úseku.

Čo nám ukáže omšová liturgia.

Formuly a obrady svätej omše umožnia nám zistiť uskutočnené štyri pravdy:

1. že Kristove údy *obetujú* s ním;
2. že tieto údy *obetujú sa* s ním;
3. že viditeľný a druhoradý kňaz pri oltári je súčasne *úd* tajomného tela, zúčastňujúci sa v obetovaní za svoju osobu, *naš úradný zástupca a zástupca Kristov*;
4. že neviditeľný Kristus je *najvyšší a hlavný Kňaz*.

Výrazy, ktorými obetujeme s Kristom.

Liturgia svätej omše je bohatá na slová, ktoré vyjadrujú, že svätá omša *nám* patrí, že je *naša* obeta. Jedno z nich ako by shŕňalo všetky ostatné. Kňaz naozaj hovorí pri obrátení sa k veriacim: „Modlite sa, aby Boh milo prijal *moju a vašu* obetu.“² Cirkev nebojí sa opakovať, že najsvätejšej Trojici *obetujeme* obetu, ktorá je *naša*.

Táto základná pravda usmerňuje celé obetovanie.

Pri obetovaní kalicha text takto zneje: „Obe-

² Orate fratres.

tujeme ti, Pane, kalich spasenia." Liturgia náštojí na slove „obetujeme“, ktoré kňaz viac rás opakuje: „Prijmi, svätá Trojica, túto obetu, ktorú ti *prinášame*...“³ Ponižene Ťa prosíme, aby si milo prijal túto obetu, ktorú ti *prinášame*...“⁴

Či toto opakovanie nie je výrazné? Nemôžeme pochybovať o našej spolupráci s kňazom pri oltári.

Jednako niektorí veriaci mohli by si myslieť, že kňaz vraví „my“, ako by povedal „ja“, ako sa jednoducho hovoríeva, používajúc „veličenskú množnú číslo“, čo používa napríklad pápež, keď sa obracia na katolícky svet, alebo biskup, hovoriac: „Naši najmilší bratia...“

No Cirkev, ktorá nemá rada dvojsmyselnosť a ktorej záleží na tom, aby náležite zdôraznila túto veľkú pravdu o spoluúčinkovaní celého tajomného tela pri obetovaní, urobila patričné opatrenia, aby ukázala, že slovíčko „my“ zahŕňa vo svojom rozsahu všetky duše, milosťou spojené s Kristom.

Pri obetovaní, keď kňaz obetuje kalich, liturgia objasňuje najprv slová „obetujeme Ťi“ posunkom, ktorý zdôrazňuje ich význam. Pri slávnostných svätých omšiach diakon pozdvihuje kalich spoločne s kňazom a vyslovuje s ním nahlas obetovaciu formulu: „Obetujeme Ťi...“ Teda slovo „my“ je ozaj množnú číslo; ukazuje dve osoby, z ktorých jedna, diakon, zúčastňuje sa na svätom úkone ako zástupkyňa všetkých veriacich.

A kto by ešte pochyboval o množnom čísle slova „my“, našiel by aj v niektorých iných textoch svätej omše žiadané objasnenie. Pred pozdvihovaním viaceré liturgické slová presne naznačujú, že slovo „my“ označuje kňaza a celý kresťanský ľud, obetujúci svätú obetu s Ježišom

³ Obetovanie najsvätejšej Trojici pred Orate fratres.

⁴ Začiatok kánonu.

Kristom, hlavným Kňazom. Pri spomienke na živých kňaz naozaj vraví: „Rozpomeň sa, Pane, na služobníkov svojich, za ktorých ti obetujeme alebo ktorí ti obetujú túto obeť chvály...“

Trocha neskôr, keď kňaz vzfahuje ruky ponad kalich, ktorý má premeniť, vraví: „Prosíme ťa teda, Pane, prijmi smierený túto obeť služby našej, ale i celej rodiny svojej...“⁵ Či to jasne nenaznačuje, že obeť je dielo celého tajomného tela, označeného tu výrazmi „celej rodiny svojej“?

Cirkev hneď po premeňovaní opakuje slovíčko „my“, úmyselne podrobne opisujúc smysel, ktorý má, ako by znova potvrdzovala pred samým Kristom spojenie celého tajomného tela s jeho neporovnateľnou Hlavou, prítomnou na oltári: „*My, služobníci tvoji, aj ľud tvoj svätý...* (to jest celé tajomné telo) obetujeme preslávnjej Velebnosti tvojej z tvojich štedrých darov...“⁶

Kánon končí sa Otčenášom, novým a slávnostným potvrdením spoluúčinkovania veriacich a Krista pri obetovaní. Naozaj „božím návodom poučení osmeľujeme sa povedať: *Otče náš*“. Načože toto ospravedlňovanie: „osmeľujeme sa povedať“? Teda formula *Otčenáš* je taká odvážna? Hej, Boh má iba jedného Syna, a tento Syn, nerozlučne spojený s nami, svojimi údmi, je „tajomný Kristus“. Preto my všetci, pripojení k Hlave, sme údmi jediného Syna Božieho. Nie sme vedľa Krista iní boží synovia v hojnom počte, ale sme samé údy jediného Syna, ktorý sám má „zaľúbenie“ a bez ktorého „nič nemôžeme urobiť“, ani *Otče náš* povedať.

A tak teda my — vy a ja, ponížení veriaci, rozptýlení v tieni chrámovej lode, zato pozorne sledujúci obetovanie, alebo aj viacej prostredekne tí, čo nie sú prítomní a spájajú svoj úmysel so svätou obeťou — spoluúčinkujeme v roz-

⁵ Modlitba Hanc igitur.

⁶ Modlitba Unde et memores.

ličnej miere na tejto veľkej oltárnej obete podľa nášho nadprirodzeného postavenia, našej osobnej nábožnosti a vôle.

Slovom, svätá liturgia nám zrejme dokazuje, že hlavný Kňaz pri svätej omši, ktorý obetuje prostredníctvom slúžiaceho kňaza, je „tajomný Kristus“, Hlava a údy, a to aj pri svojom vzraste, ktorý dosiahol dneska terajším soskupovaním svojich veriacich. Teda *my* obetujeme s ním, každý podľa svojej úlohy, malej v porovnaní s jeho, ale akej veľkej, slávnej, úžasnej, nepredstaviteľnej vzhľadom na našu prirodzenú malosť!

Liturgické dôkazy, ktoré ukazujú, že celé tajomné telo je obetným darom s Kristom.

Odvtedy, čo tajomný Kristus *obetuje*, súčasne aj *obetuje sa*, lebo kňaz a obetný dar tvoria iba jedno pri oltári ako na Kalvárii.

Preto Cirkev svojou liturgiou viditeľne ukazuje, že sme úzko spojení s oltárnym obetným darom a obetovaní s ním. Naozaj mieša kvapku vody do vína, ktoré stane sa Kristovou krvou. Touto vodou *sme my*. Čujme v tejto veci svätého Cypriána: „Voda obrazne predstavuje kresťanský ľud... , preto nesmieme pri premeňovaní kalicha obetovať či už samé víno alebo samú vodu... Obetovať posvätené víno bez primiešania vody bolo by toľko, ako keby Kristus mohol byť obetovaný bez nás; no keď víno a voda sú smiešané a slúčené, len vtedy uskutočňuje sa celosť duchovnej a nebeskej Sviatosti.“⁷

My, údy tajomného tela, sme spoluobetné dary s našou Hlavou. Preto Cirkev hneď po obetovaní chleba a vína, do ktorého primiešanej je trocha vody, káže kňazovi vraviť, ktorý vždy hovorí v našom mene: „*Prijmi nás, Pane, pokorných duchom a v srdci skrúšených, ... aby sa ti naša obeta páčila.*“

⁷ List LXIII.

Keby Kristus-Hlava sám bol obetným darom, či by sme potrebovali prosiť, *aby nás Pán prijal*. žeby mu bola *naša* obeta príjemná?

Teda neobetuje sa „neporovnateľná Hlava“ oddelená od svojich údov, ale celé tajomné telo s ňou. Tiež má sa predstaviť a *obetovať sa* celkom ponížene a skrúšene, aby bolo príjemné a tak láskavo prijaté: celkom ponížene, to jest schúliac sa za Krista; celkom skrúšene, to jest odstrániac najmenšie príčiny roztržky s ním. Tak údy tajomného tela budú istotne prijaté ako obetné dary, bo pôjdu so svojou Hlavou, ktorá sa vždy a nekonečne páči božskej Velebnosti.

Ten istý duch poníženosti a skrúšenosti diktoval podivné liturgické formuly, čo sú hneď po premeňovaní a v ktorých Cirkev prosí Najvyššieho, aby nehľadel na slabosti svojich údov, ale na zásluhy svojej Hlavy, žeby ju prijal ako príjemný obetný dar pri svätej omšovej obete.

Len čo Kristus zostupuje na oltár, posvätná modlitba veru zneje prekvapujúco prosebne, kedy by sme sa skorej nádejali na nadšené vzlety. Kňaz vraví: „Ráč na ne milostivo shliadnuť a prijať ich, ako si ráčil prijať dary spravodlivého služobníka svojho Ábela, aj obetu nášho praotca Abraháma, i tú svätú a nepoškvrnenú obetu, ktorú ti priniesol veľkňaz tvoj Melchisedech.“

O tomto úseku omšového kánonu počujme jedného zo spisovateľov, ktorí najlepšie vyjadrili myšlienku, z neho sa vynárajúcu: „Pri obetovaní prípojení sme boli ako údy Kristovho tajomného tela k obete hostie a kalicha, . . . vložili sme sa ako pšeničné zrnko do hostie a ako hroznové zrnko do kalicha. »Toto všetko tvorí iba jediná a tú istú obetu«, hovorí Bossuet. Keď teda náš Pán, v ktorom Boh Otec má všetko zaľúbenie, je vždy istý, že on ho láskavo prijme, nie je to tak isto s nami, ktorí obetujeme sa s ním. Vedľa nepoškvrnenej hostie sú iné ho-

stie, menej čisté... Preto Cirkev prosí Boha, aby jej deťom vnukol tie isté rozpoloženia, ktoré mali svätí patriarchovia."⁸

Cirkev svätá nemôže sa uspokojiť s touto prvou poníženou prosbou v prospech tajomného tela, ktoré obetuje sa ako očividne nedokonalý obetný dar. Liturgia s novým nástojením zmocňuje sa tej istej pokornej a prosebnej myšlienky: „Pokorne ťa prosíme, všemohúci Bože, daj si toto zaniest rukami svojho svätého anjela na svoj nebeský oltár, pred tvár svojej božskej Velebnosti.“

Keby Kristus bol sám obetným darom, oddeleným od svojho tajomného tela, či by žobral priazeň, žeby ho anjeli zaniесли k Bohu, jeho, Kráľa nebeského dvora, ktorý sedí *podľa práva* na samom tróne svojho Otca? Ale „aby sme túto obetu, *složenú súčasne z tela a krvi nášho Pána, z nás samých* a z našich želaní, urobili božskej Velebnosti príjemnejšou, vrúcne prosíme Boha, aby si dal zaniest rukami svojho svätého anjela na nebeský oltár. Obávame sa, že naša obeta bude ešte veľmi nedokonalá, a obraciame sa na svätých anjelov, aby tak istejšie a rýchlejšie vystúpila k Bohu“.⁹

Tieto ponížené prosby svätej Cirkvi máme si každé ráno pri svätej omši osvojovať ako výrečné poučenie. Keď liturgia toľko nalieha, aby nám umožnila láskavé prijatie u Najvyššieho, či nás už tým nenabáda, žeby sme zo všetkých svojich síl pracovali, aby sme mu boli milí?

Teda pri všetkých svätých omšiach hlása nám potrebu posväcovať sa. Ak chceme *obetovať a obetovať sa* s našou Hlavou, stávajme sa jej hodnými údmi.

Denné, vytrvalé, aj hrdinské úsilia nebudú priveľa na to, aby nás zrobily súcejšími zúčastňovať sa na obetovaní. Modlitba pri obetovaní

⁸ Le Moing: Méthode liturgique pour assister à la Sainte Messe 72—73.

⁹ Tamtiež.

na sviatok najsvätejšej Trojice podivne vyjadruje túto potrebu zdokonaľovania, ktorá je uložená tajomnému telu, aby bolo obetným darom, príjemným Bohu: „Posväť, Pane, túto prinesenú obeť a skrze ňu nás samých zdokonaľ pre seba za obetný večný dar.“

Žúžba po cti a láske ako prirodzené predpoklady duchovného života u mužskej mládeže.

Dr. Jozef Ligoš.

Často sťažujú si na nezáujem mládeže o duchovný život. Najmä u mládeže mužskej. A keď aj tento je, často badať, že prejavy duchovného života nevychádzajú z vnútornej potreby, že mládež náboženské povinnosti koná len z tradície, len preto, aby zadosť učinila želaniu rodičov, vychovávateľov. Badať, že mládež má svoje problémy, ktoré rieši si mimo náboženskej oblasti; že problémy náboženské a špeciálne problémy mládeže bežia rovnobežne mimo seba. Takto duchovný život mládeži nevyrieši tie najpálčivejšie otázky, duchovný život sa jej zdá ako niečo cudzie, čo sa jej zvonku natíska. Duchovný život býva mládeži podávaný len vo svojej objektívite. A je toľko ako stiahnuť kabát s vychovávateľa a natiahnuť ho na objekt výchovy. Mládeži ponúkajú nábožnosť dospelých, starých. Potom nie div, že sa mládež stavia k nábožnosti apaticky.

Pravda, musíme brániť objektívny ráz duchovného života. Ten musí byť u každého rovnaký. Ale to neznamená, že by sa preto vôbec nevšimala aj čisto subjektívna stránka v duchovnom živote. Je zjavné, že Boh každého človeka vedie k sebe svojím spôsobom. Inakšie by nebol stvoril rozličné povahy, letory, nebolo by detí, mládencov a dievčat, mužov a žien, ale

všetci by sme boli rovnakej povahy, rovnakého veku, rovnakého pohlavia.

Na túto skutočnosť nesmieme zabúdať ani pri duchovnom vedení mužskej mládeže. I ona má svoje ústredné životné hodnoty, problémy, ktoré musíme vyriešiť v rámci náboženského života. Tieto treba pokresťančiť, na nich treba stavať duchovný život.

U mužskej mládeže sú to najmä dve ústredné hodnoty, okolo ktorých točí sa jej život a na ktoré treba mať zreteľ pri jej duchovnom živote. Je to túžba po cti, sláve a potom túžba po láske.

Túžba po cti.

Táto prejavuje sa u mužskej mládeže zvlášť túžbou a obdivom sily.

Každý mladík si však napred musí uvedomiť, v čom spočíva ozajstná sila. Nešťastím dnešného veku je, že celkom falšujú pochop sily. Skoro vždy a všade obdivujú fyzickú silu. Najlepší bežci, boxer, šermovníci, plavci, futbalisti sa predstavujú mládeži ako predstavitelia sily a udatnosti. Pod silou rozumejú silu a veľkosť svalov.

Ale v tom nemôže spočívať ozajstná sila človeka. Keby sme chceli len svaly obdivovať, museli by sme to urobiť u leva alebo u tigra. Ten má predsa omnoho väčšie svaly ako najlepší boxer. Podobne, keby sila, hrdinstvo spočívaly v behu, tak by sme museli obdivovať zajaca, lebo ten predbehne aj najlepšieho bežca. Najlepší plavec sa musí schovať pred pstruhom. Ten by teda mal podľa toho dostať prvú cenu v plávaní. Ten by mal byť obdivovaný a stavaný za ideál mládeže. Keby sa sila mladého človeka počítala len podľa toho, koľkých vie povaliť, položiť na lopatky, vtedy i najväčší zápasník sa musí schovať pred puškou alebo revolverom.

Keby sa teda sila človeka merala len podľa fyzickej sily, vtedy by bol človek veľmi ďaleko za nejedným zvieratom, za nejedným strojom,

ďaleko za neživou hmotou. A predsa človek je korunou, pánom celej živej aj neživej prírody. Pre silu. Ale nie fyzickú, lež mravnú. Pre silu, ktorou sa vie zmocniť sám seba, ovládať sám seba. To jediné vie dokázať len človek. Inakšie, vo fyzickej sile sa mu vyrovná nejedno zviera.

A práve duchovný život, praktické kresťanstvo sústavne vedie k tomu, aby sa mladý človek stal hrdinom katexochén. Celá askéza nie je ničím iným ako sústavným školením, aby človek ovládal najväčšieho siláka: seba samého. Keď sa duchovný život a vôbec kresťanstvo ukáže mladému človeku v takomto svetle, vtedy v ňom nebude vidieť cestu, ktorou sa uberajú slabošskí starci, starenky, precitlivelé ženy, v žilách ktorých koluje cmar a nie horúca krv, ale práve naopak v duchovnom živote uvidia tvrdú síce, ale ideálnu cestu, ktorou sa uberajú najväčší hrdinovia za svojím ideálom, totižto: stať sa ozajstným hrdinom, silákom.

Len jeden príklad takéhoto siláka:

Anaklet Gonzales Flores. Mladý mexický advokát, ktorý roku 1927 spečatil svoj hrdinský život vlastnou krvou. Za krutého prenasledovania, v ktorom zatvárali kostoly, 12. XII. 1926 takto písal vo svojom časopise: „Dnes nepoložili sme metrické centy kvetov na oltár našej Kráľovnej (Matke Guadalupskej). No predsa naša Kráľovná dostala dnes obeť dôstojnejšiu: pariacu sa krv mučeníkov. Dnes pridružuje sa k výstrelom pušiek výkrik „Kristus Kráľ“ z prs mučeníkov, prichystaných radostne obetovať sa až po deň neomylného víťazstva.“ Jeho posledné slová, namierené na katanov, ktorí ho dýkami prepichovali a ryhovali jeho telo britvou: „Odpúšťam všetkým a budem sa prihovárať za vás. Pred najvyšším Sudcom sa stretneme jedného dňa všetci; ale vedzte, že máte v nebi príhovorca, aby ste dostali od Boha milosrdenstvo.“ A skôr ako zatvorí jeho rakvu, matka káže svojim deťom, aby pobožkaly svojho mŕt-

veho otecka; pritom im toto hovorí: „Pre pamiatku mučeníka, pre lásku Ježišovu odpusťte aj vy.“ A malé siroty so svojou matkou-vdovou pobožkávajú mŕtvolu svojho otca a odpúšťajú aj ony vrahom.

Kto je väčším hrdinom: svetoví majstri v behu, v plávaní, v boxe, vo futbale, ktorí sa však v ničom nevedia ovládať, alebo tento mladý muž v rakvi alebo táto naoko slabá žena alebo tieto siroty nad rakvou svojho otca? V porovnaní s týmito sú tamtí úbohí slabosi.

Ozajstných hrdinov vie vychovať len Kristus, len ozajstný duchovný život na základe evanjelia. Duchovný život v takomto svetle musí imponovať každému ešte neskazenému mladíkovi, lebo ten ho vedie k prvej ústrednej hodnote mladosti, k sile, k hrdinstvu.

T ú ž b a p o l á s k e.

Druhou ústrednou hodnotou mladého človeka je láska. Preto aj jej sily musia byť v mladom veku využité pre duchovný život.

Tak ako pri sile, i tu si treba napred uvedomiť správne pochopy.

Pohlavný život človeka sa vyvíja v týchto štyroch fázach:

a) Napred je indiferentný vek detský.

b) Po nej nastáva čas dospievania, ktorý prejavuje sa obapolnou odlúčenosťou pohlaví. Chlapec sa najlepšie cíti v chlapčenskej spoločnosti, práve ako dievča vyhľadáva zas spoločnosť dievčenskú. Boh to tak zariadil. To preto, aby sa v tomto čase vykryštalizovaly, zošľachtily typické vlastnosti pohlavia. U chlapca je to opravdivá sila, odvaha, rozum; u dievčaťa zas hlboký cit, jemnosť, smysel pre maličkosti, konkrétnosti. Je to čas Bohom na to určený, aby sa v ňom každý chlapec vyvinul v ozajstného muža so všetkými krásnymi mužskými vlastnosťami, podobne zas každé dievča s vlastnosťami typicky ženskými. Len takto vyspelý muž a vy-

spelá žena, ako navzájom sa dopĺňajúce polarity, môžu raz utvoriť šťastné spojenie v manželstve.

Takto sama príroda vyvracia nesmysel koedukácie v tomto období pohlavného vývoja. Manželstvo je predsa doživotné spojenie muža a ženy, a nie spojenie dvoch mužov alebo dvoch žien. Koedukácia však v tomto čase vedie k tomu, aby sa z dvoch pohlaví stalo jedno. Nie v smysle fyziologickom, ale psychologickom.

c) Po čase obapolnej odlúčenosti nastáva tretie obdobie: vzájomná príťažlivosť pohlaví pre duchovné doplnenie. Je to tzv. eros. Toto obdobie nastáva vtedy, keď prvý cieľ, totižto: nadobudnutie typických vlastností pohlavia, je už dosiahnutý, a kedy ďalšie osamotenie jednotlivých pohlaví viedlo by k jednostrannému, preexponovanému vývinu mužských alebo ženských vlastností. Je to teda čas, v ktorom vyhranené vlastnosti jednotlivých pohlaví majú sa vzájomne zjemňovať, zošľachťovať.

d) Keď je aj to dosiahnuté, nastáva posledné obdobie pohlavného dospievania, obdobie túžby nielen po duchovnom, ale i telesnom doplnení, spojení. Je to „sexus“, čas manželského života. Kým však v čase duchovného dospievania eros a sexus stavajú sa proti sebe ako vzájomne sa vylučujúce kontrasty, kým v tomto čase eros, ideálna láska, túžba po duchovnom doplnení býva často zničená i malým sexuálnym prejavom, zatiaľ v poslednej perióde eros a sexus sa navzájom dopĺňujú a utvárajú silnú, vzájomnú lásku manželskú.

Z tejto analýzy pohlavného dospievania vysvitá, že kým vzájomná odlúčenosť pohlaví je celkom oprávnená v prvej etape pohlavného dospievania, kým sexus svoj Bohom daný cieľ ozajstne dosahuje len v manželstve, zatiaľ má eros svoj duchovný význam i u dospelých, neskazenej mládeže, a to aj pred manželstvom. Zdôrazňujem, že toto je realizovateľné len u mlá-

deže dospelaj, (ktorá je už po prvej perióde pohlavného dospievania), ďalej u mládeže neskazenej (u skazenej je eros už zničený sexom) ako i u mládeže, ktorá chce vstúpiť do stavu manželského. Zošľachtenie mužských vlastností u mladíka, ktorý chce svoju čistotu cez celý život venovať Bohu, neumožňuje eros, ale sústavný duchovný život. Ten, keď je ozajstný, ešte viac musí zidealizovať, zošľachtiť človeka a to i po stránke čisto prirodzenej.

Ako dôvody pre vyššie spomenutú zásadu uvádzam tieto:

Boh i mimo manželstva dal erosu cieľ. Boh všetko zariaďuje účelne. Keby však eros, túžba po duchovnom doplnení pohlaví mala cieľ len v manželstve, Boh by iste túto túžbu nevštepoval do srdca mládeže, ktorá je ešte pred manželstvom. V duchovnom živote sa obyčajne kladie dôraz len na zápornú stránku, a to nielen sexu, ale i erosu. Ako keby Boh bol stvoril v mladom človekovi sexus i eros preto, aby mal príležitosť sa ovládať a tak vypestovať prvú ústrednú hodnotu mladého muža, totiž: silu. To nie je však len jeden cieľ erosu! On má aj svoj kladný význam. A to:

a) Eros vedie k idealizmu. Napred k idealizmu v hľadení na ženu. Eros chce v žene vidieť niečo veľkého, krásneho, príťahujúceho, imponujúceho. A tam, kde je idealizmus, pripravená je i pôda pre duchovný život, tam je i smysel pre náboženstvo. Lebo duchovný život je životom idealizmu, je životom, ktorý i druhého robí ideálnym. Je to tým pravdivejšie, čím objekt erosu je na vyššom stupni duchovného života.

b) Eros je silou. A to ešte omnoho väčšou ako sexus. Sila sexu je len chvíľková. Dá sa ľahko potlačiť. Preto i boj proti sexu je omnoho ľahčí ako boj proti erosu. Lebo sila erosu je trvanlivá, habituálna. Preto je skoro nemysliteľné, aby sa táto u dospelaj mládeže celkom vylúčila a aby sa na ňu nemal mať ohľad v du-

chovnom živote. Spomenúť len, akých obiet je schopná „ideálna láska“, eros! Čo by to znamenalo pre náboženstvo, keby sa táto sila zapriahla do duchovného života! A práve to je cieľom: eros spojiť s náboženstvom a využiť jeho silu v duchovnom živote.

c) Eros je často i účinnou silou proti onanizmu. Vylúčením erosu zo života mládeže sa ešte nevyľúči boj na pohlavnom bojišti. Ten i tak ostane. Ideálna láska k neskazenému, čistému dievčaťu môže často zachrániť dospievajúcu mládež pred pliagaou onanizmu. Pri onanistickom pokušení spomienka na čisté oči nevinného dievčaťa, ktoré sa staly mladému človeku ideálom, ľahko príde na um myšlienka: „Nesmiem sa dopustiť dačoho takého oškľivého. Ako by som sa potom ukázal pred svojím ideálom? Musím mu ukázať, že si zaslúžim jeho pozornosť, a to nielen v správaní sa oproti nemu, ale i celou silou svojej osobnosti. Musím sa usilovať o to, aby som nebol o nič horší, ako je môj ideál.“

Teoreticky vzaté, nepovšimnúť si, potlačiť aj eros u dospelaj mládeže je omnoho ľahšie a na prvý pohľad aj účelnejšie to vedie k duchovnému životu. Je však otázka, či aj prakticky. Či je vôbec mysliteľné, aby mohly byť tieto dve ústredné hodnoty mládeže: sila a eros, nepovšimnuté v duchovnom živote. Spolu je i otázka, či v dnešných časoch u mnohých nie je už neskoro vystupovať s výchovou pravej sily a ideálnej lásky, keď ne jeden mladý človek nemá už ozajstného, pravého názoru na silu, nemá porozumenia ani pre hrdinstvo, ani pre opravdivú lásku, keď je táto už u ne jedného zabitá vášňami sexu.

No isté je, že aj dnes sa nájdú mladí ľudia, ktorí majú porozumenie pre pravú silu, hrdinstvo, ako i takí, ktorí majú odvahu vedieť aj kladné hodnoty erosu zapriahnuť, využiť vo svojom duchovnom, náboženskom živote. A keď sa

tieto dve sily u mužskej mládeže: túžba po hrdinstve a túžba po čistej láske zapnú do duchovného života, môže byť tento oveľa intenzívnejší ako v starobe, kedy spomenuté dve sily v neskorom veku sú už vyhasnuté.

Ľudská nespokojnosť a nádej v Boha.

J. Le Tilly, OP.

1. Duševná nerovnováha bez nádeje.

Náboženský život nie je taký ako život na trhu, totiž nemilosrdný, neusporiadaný, ktorý znepokojuje človeka, prekáža rozvoju a zoslabuje životné sily. On nie je ako olovený štít, od ktorého by sa ľudský život voľky-nevoľky odrážal s obavou, že zmeravejú sily, potrebné na uznanie ťažko pochopiteľných a ťažko uskutočniteľných právd. Náboženský život má sa prejavovať celkom jednoducho, nestrojene, tak ako život ľudský, úplne prispôsobený prirodzeným potrebám človeka, ktoré má predchádzať, predlžovať, nasycovať. To je vyšší život, ktorý svojou vnútornou oživujúcou silou, účelnosťou, usporiadanosťou zvyšuje úroveň života, presakuje ho a usmerňuje. To nie je sborník dajakých náhodilých predpisov, ani nie ničenie rozvíjajúcich sa túžob.

Hlavnou vlastnosťou náboženského života je stáť na výške ľudského života. Keď v človeku hlásia sa nové potreby, keď sa zjavia zákonité požiadavky, náboženstvo musí tu dokázať, že rozumie ľudským túžbam, že ich vie správne usmerniť, doplniť a v živote uplatniť. Ono nestrpí, aby zaostávalo, aby sa len pomaly vlieklo a nerobilo nič iné ako zapchávalo otvory chýb. Ono musí robiť čosi viacej, aby splnilo ľudské túžby; ono priamo otvára svoje poklady. Len čo vybadá nové potreby človeka, už sa ponáhľa

nájsť riešenie, ktorým by sa splnili ich žiadosti. Takto náboženský život má naozaj význam a je cenným prínosom pre človeka. No nestačia len hocaké slová, hocaké riešenie, najmä také nie, čo nevedia vysvetliť a uspokojivo odpovedať na otázky života. Tu treba poznať kresťanské riešenie, kresťanské zásady. Tie treba šíriť, hlásať a verejne poukázať na čarovnú ich shodu s túžbami človeka.

V čom treba hľadať prameň nerovnováhy, roztrpčenosti toľkých duší? Či nie v tom, že nevedia prispôbiť náboženské pravdy a zásady k ľudským požiadavkám? V detstve mali sme náboženské presvedčenie, prispôbolené nášmu veku, opierajúce sa o predstavy a obrazy, ktoré sme radi prijímali, lebo zodpovedaly úplne úrovni ľudského života. Táto skutočnosť, kde všetko bolo nám primerané, tvorila podklad pre dokonalú rovnováhu. Vtedy sme sa učili poznávať pravdy božie aj ľudské. Obidvoje sme uznali z úcty k predstaveným, z autority. Nebolo nám ťažko uznať tajomstvo najsvätejšej Trojice, ani jestvovanie Napoleona, lebo tieto pravdy uznávali aj naši rodičia a učitelia. I raj sme si vedeli celkom ľahko a jednoducho predstaviť. Mysleli sme, že je to niečo krásneho, veľkého ako dajaký krásny, veľký palác. Ešte sme vtedy nechápali, že veľké bolestné skutočnosti a zemské veľkosti neznamenaajú pre večnosť nič veľkého. A nemohli sme pochopiť, ako je možné milovať Pána Boha a neposlúchať ho, nepodriaďiť sa mu, keď doma je to také zrejmé počúvať a milovať rodičov. Životná rovnováha záležala v tom, že náboženské zásady presne zodpovedaly potrebám dieťaťa. Aby sa takáto rovnováha ničím nenarušila, náboženský život musí ostať v úzkom vzťahu s ľudským životom. To je zlatá, stredná cesta!

Nastane však čas, keď náhly vzrast, spre-vádzaný akýmsi opojením, úplne premení osobnosť dieťaťa. Jeho rozumová činnosť prežíva

veľkú a rýchlu premenu. Viera tiež prechádza ohňom skúšky. Je to zvláštne obdobie, keď hľadá na všetko vysvetlenie, keď všetko skúma, každého kritizuje. Tak rýchle, tak nápadne rozvíjajú sa duchovné schopnosti, že zdá sa, ako by to bolo nejaké zvláštne osvietenie. Takýto mládenec všade hľadá odôvodnenie, všetko chce mať objasnené, túži po voľnom, nezávislom živote, hľadá príjemné vzrušenia pre seba, všade usiluje sa vyniknúť, ukázať sa vážnym, dôležitým a uplatniť všade svoje slobodné rozhodnutie. Prítom nechce nič mať už s detstvom. Prebúdajú sa tiež v ňom zvláštne, silné sklony k obetavosti, k sebažertve a k horúcej láske. Hľa, to je postup činnosti vôle. Ešte viac ako činnosť rozumu a vôle rozvíja sa smyslová činnosť. Táto prejavuje sa ako celkom neusporiadaná, nedisciplinovaná, lakotnícka. Je to náhly prechod z mládeneckého veku k mužskosti. Rodia sa tu túžby po voľnosti, zábave, ba i neznáme sklony, žiadosti, ktoré vyvolávajú len znepokojenie. Ľudská bytosť úplne líši sa od bytosti, ktorá mala päť alebo desať rokov. Možno povedať, že nastáva celkom nový život.

Zdá sa, že náboženský život musí prejsť podobnou premenou. Ale nie je to tak. Lebo náboženstvo, ktoré dvíha človeka na vyššiu úroveň, hneď sa hlási a pomáha, keď sa má zaistiť správny rozvoj pri náhlom vzraste a keď treba prekaziť zmenšenie životných síl. Viera jasne odpovedá na otázky, ktoré predkladá vynachádzavý duch, namyslený azda nedostatočnou vedomosťou. Láska posilňuje city poslušnosti voči Bohu i lásky k ľuďom a účinne krotí bezuzdne sebecko pyšnej osobnosti, presvedčenej o svojej neomylnosti a vyvolenosti. A nádej predlžuje pôsobnosť i viery i lásky tým, že ovplyvňuje smyslovú činnosť poukazmi na najvyššie krásy a povzbudzujúcimi výzvami k dokonalému vnútornému životu. Takto sa prenáša duševná rovnováha z detstva do ďalšieho života.

Pravda, zmenia sa jej základy, ale tie nové stanú sa pevnejšími. Ľudský život, keď sa celkom rozvinie a podoprie životom božím, udrží sa na úrovni prirodzeného rozkvetu človeka.

V tomto veku vzniká však niekedy akási opustenosť, prázdnota v kresťanskom živote. Vidí sa, že nič nevie a nemôže splniť žiadosti života a že preto aj spolunažívanie je nemožné. Takto nastáva akýsi nesúlad, o ktorom môžeme povedať, že často je príčinou nerovnováhy medzi prirodzeným životom, ktorý náhle, niekedy až príliš prudko sa rozvíja, a medzi nadprirodzeným životom, ktorý akosi zaostáva, ba je taký, aký bol ešte v detskom veku. Život fyzický, smyslový, ako aj život rozumu a vôle mladíka má byť úzko spojený s náboženským životom. Či vysokoškolák, ktorý sa pripravuje na doktorát z matematiky, nájde uspokojivé odpovede na životné otázky v školskom vysvedčení? Či poslucháč lekárstva, ktorý študuje a pozná narodenie človeka, o čom už dávno počul od matky (pravda, celkom jednoducho, ale pravdivo), utíši svoju zvedavosť? Taká je väčšina mladých ľudí: nevie, že v náboženských pravdách, ktorým sa naučila ešte v detstve, skrýva sa najlepšie rozuzlenie životných otázok. Či je správne neuznať príkaz poslušnosti voči Bohu, na ktorý sa často odvolávame a ktorý násilne nenarúša našu duchovnú nezávislosť, ale formuje, tvorí silné charaktery, veľké osobnosti? Ako je možné, že mladík, ktorého dráždia a vábia isté lákadlá, ktorého trápia životné otázky, potreby, v náboženstve vidí len vábivé maličernosti, ba obmedzovanie slobody? Veď ešte ako dieťa, ako malý chlapec, mal predstavu o nebi, hoci bola nepresná, detská; vedel o božej starostlivosti, ba vedel vymedziť aj jej moc a rozsah; poznal mravné zásady, pravidlá, ktoré sa skrývajú pod povrchom života, ale ktoré povznášajú, zveľaďujú náš život.

Mladí ľudia mali by vo svojom záujme pre-

skúmať náboženstvo. Toto od nich žiada, ak nie iné, tak aspoň smysel pre dobro a úprimnosť. Naozaj, niektorí aj prejavia ochotu a obetujú aj čas na toto štúdium. Ale akí sú pritom povrchní, nestáli? Často len spomienka na ťažkosti, ktoré pocítili pri štúdiu náboženských otázok, niekedy zdanlivá nedostatočnosť odpovedí, inokedy zasa slabé čaro kresťanských zásad, ktorým hriechna náklonnosť zoslabuje príťažlivosť a krásu, to všetko tak škodlivo pôsobí, že skúmanie náboženských hodnôt sa končí úplne, azda raz navždy, odmietavým, nepriaznivým stanoviskom k náboženstvu vôbec. Je zaujímavé, že sa menej odmietajú rozumové kresťanské zásady než praktické zásady kresťanského života. Katolícke riešenie životných otázok, ako sa to občas aj tvrdí, neodpuďuje celkom preto, že by odporovalo požiadavkám rozumu, ale preto, že sa protiví voľnému rozvítiu vôle, najmä smyslov. Takto totižto niektorí rozmýšľajú: každý je presvedčený, že rozum a vôľa nemôžu splniť jeho túžbu po dokonalom poznaní a nemôžu mu zaistiť duchovné šťastie. Smyslová činnosť hneď dosahuje vrchol. V psychológii ona značí istý pevný bod, okolo ktorého sústreďujú sa iné činnosti. Jej nezáleží na duchovnom odôvodnení, ktoré by mohlo uznať alebo znemožniť jej požiadavky. Ona poslúcha len vábenie (hoci je temer osudné) bezprostredného dobra, ktorého sa hneď zmocňuje. Aby však podvrátila rozumové dôvody, námietky, uteká k lesti a v mnohých prípadoch vyhľadáva sporné otázky. Takto usiluje sa hanobne úplne zúčtovať s náboženstvom, v ktorom nechce vidieť ozajstné odôvodnenie a v ktorom neuznáva ani najkrajšie zásady. Ba potom pomaly sa celkom prikloní ku krajnostiam, výstrednostiam, ktoré mravouka zavrhuje. Pravda, nemôžeme tvrdiť, že by neboly určité ťažkosti na strane rozumovej činnosti, ktoré mnohí trpkó pociťujú. Ale rozhodne je ich len zdanlivo viacej u tých,

ktorí kolisajú vo viere, pochybujú a konečne úplne podľahnú smyslovej činnosti, ktorú príliš láka pokušenie sveta. Z takéhoto mimoriadneho prípadu môžeme čiastočne vysvetliť, prečo rozumové dôvody sú celkom alebo čiastočne neúčinné vtedy, keď sa má obnoviť a rozvinúť kresťanský život. Často sa stáva, že cítenie (pôsobenie smyslovej činnosti), na ktoré sa kladie dôraz, postupne sa vysilí a tak prestane pôsobiť na nervovú sústavu. Nemuselo by prísť k tomu, keby ono malo oporu na druhej strane, to jest v rozumovej činnosti. Bolo by veľmi smutné, ba osudné, keby išlo o kresťana, ktorý by bol v nebezpečenstve straty viery a nevedel by nájsť príčinu svojej opustenosti, ľahostajnosti. Veriaci človek má podopierať vieru rozumovými dôvodmi a má si uvedomiť, že príčina zla nie je v rozume, ale inde. Žiak, ktorý váha, ktorý nevie, čo urobiť, nevie povedať, čo by bolo treba robiť, aby sa premohol, aby zvíťazil nad sebou. Tu treba pátrať, či chyba nie je v metóde, v spôsobe.

To je naozaj dobré poučenie. Mládež, ktorá opustí vieru, aspoň určitý čas pociťuje duševnú opustenosť, nerovnováhu, akýsi nedostatok a nezaujímá sa, nepokúša sa ani hľadať nové cesty, aby utišila si nespokojné svedomie. Ona sa spokojí povrchným, ľahkým riešením životných otázok a ľahkomyselne, ba až hriechne odháňa myšlienku o cieľi ozajstného ľudského života. Všíma si iba vonkajší rámec náboženstva a akosi málo jej záleží na tom, aby vnikla do hĺbky a zachytila pravý, skutočný jeho smysel. Taká je skutočnosť! Takí sú premnohí, ktorí nevedia pochopiť význam kresťanského učenia a jeho praktických životných zásad!

Znovu položme si otázku: „*Sme presvedčení o tom, že kresťanské pravdy sú schopné riešiť životné otázky?*“ Ľahko sa povie „kresťanské pravdy, kresťanské riešenie“. Aj ľahko sa vyčíta ľuďom vzdorovitosť, zlá, slabá viera. A ešte ľahšie sa z toho vyvodzuje, že sú takí ľudia,

ktorí hrešia proti poznanej pravde a nechcú kráčať po kráľovskej, kvetnatej, vôňou naplnej ceste, akú ukazuje náboženstvo. Treba preto zistiť, či kresťanstvo oiaľ sa už tak vyčerpalo, vyžilo, že by nebolo v ňom nijakého lesku a sily. Treba skúmať, či ono sa správne predstavuje verejnosti a či sa používajú pritom vhodné dôkazy. Zvýšené požiadavky čias a pritom akási prílišná pohodlnosť v živote prudko vplýva na rozvoj človeka, najmä na vývin smyslovej činnosti, ktorá však zaviňuje nerovnováhu medzi náboženstvom a medzi samým jestvovaním človeka. Tu totižto vzpruhou činnosti je len vonkajšie čaro krásy, údiv zo životného pokroku, z rozmachu temer všetkých schopností. To nie je plný rozvoj celej bytosti. Pravda, takáto činnosť dočasne pomáha k blahobytu a šťastiu. Ale čoskoro sa vyčerpáva, zoslabuje, ba stáva sa nečinnou. Zrejme, že preto potom, keď nemôže pomáhať vzrastu, opovrhuje sa ňou. Takýmto dôkladným rozborom poukáže sa na sily, nabádajúce smyslovú činnosť k tomu, aby dosiahla dobré výsledky a zmocnila sa predmetov, ktoré ju mocne vábia k sebe. To je práve charakteristické v dôležitých kritických chvíľach ľudského života. Našou snahou je toto skúmať a vysvetliť. Náboženské riešenie životných otázok je cennejšie ako všetky pozemské dobrá, lebo zaručuje rozvoj celého človeka, a to rozvoj radostnejší, plnší ako všetky stvorené skutočnosti. To nemožno ničím zameniť, vyvážiť. Ľudia túžia po živote úplnom, dokonalom, zázračnom, takom, ktorý by otvoril brány voľnosti a radosti. A predsa zrieknutie sa pozemských radostí je najlepšou cestou na získanie nesmiernych nadprirodzených radostí. Či nemôžeme celkom úprimne povedať, že v tom je podstata kresťanského života, ktorý všetkému rozumie, všetko posväcuje, všetko povznáša, preniká božou silou, obetuje, čo nemôže prijať, a javí sa nám ako neprestajná výzva k dokonalému životu? My si

ho takto predstavujeme. Katolicizmus nie je, ako sa mnohí domnievajú, nepriateľom života. Katolícka mravouka nie je súhrnom prísnych predpisov, ktoré nestrpia protivnú mienku, ani nemilosrdnou uzdou, ktorá nedožičí nijakú radosť, ale potrebný dobročinný prostriedok pre úplný, dokonalý rozvoj človeka. Kresťanský život usmerňovaním a posilňovaním ľudského života je radostnou odpoveďou na volanie šťastia. Keď duša zabľúdi na nepravé cesty ľudských slabostí, vtedy náboženstvo zavčasu ju vystríha, otvára jej oči, vyzdvihuje krásu dobra a pravdy, ukazuje správnu cestu, napomína ju, aby poznala omyl a obrátila sa k Bohu. Cesta obrátenia je aj cestou, po ktorej treba kráčať k dokonalosti.

Môžeme si však všímať mimo poblúdených duší aj také, ktoré sú celkom bez náboženstva. Túžba po dokonalosti a rozvoji je v nich taká ako u ostatných. Ona môže vyvolať prílišnú sklúčenosť, silne doliehajúcu na ne preto, že dosiaľ nenašla, nenachádza a ani nemá nádeje nájsť odpoveď na páľčivé otázky života a že život sa jej pozdáva ako dajaká priepasť, ktorú bezvýsledné skúmanie a naliehavé životné požiadavky ešte prehľbujú, zväčšujú, takže sa zdá, ako by bola bez dna, taká, ktorú nikdy nebude možno nijako vyrovať a vyplniť. Vážne duše myslia, že treba sa zriecť celkom všetkých životných radostí. Horlivé duše zasa hľadajú rozlúštenie záhad v tom, že zaoberajú sa bezvýznamnými otázkami a venujú sa akejkolvek práci, aby sa uspokojily, hoci sa im to nijako nedarí. Aj duše viacej rozumovo založené ľahko podľahnú zvodným myšlienkam, preludom a predstavám, ktoré skresľujú skutočnosť, vybočujú na menej významné, ba až malicherné otázky, obracajú všetku pozornosť azda len na jednu vec, jeden obraz, zbožňujúc ho, aby zahnal prázdnotu a nudu.

Nemôžeme navždy umlčať život. Stáva sa

v živote, že božie vnuknutie niekedy roztrháva úzdu našej prirodzenosti, ktorú jej kladieme, a usiluje sa preraziť a iným spôsobom vyjadriť kresťanskú myšlienku. Či nie preto sa naľakal Alain Fournier, že raj, ktorý hľadal, nezdal sa mu dosť pozemským, aby vedel splniť jeho túžby po šťastí? A Jacques Riviere povedal, že vstúpi do katolíckej Cirkvi, ale len s tou podmienkou, keď bude môcť ta vstúpiť úplne celý. Či takto nehovoria preto, že nepochopili zázračný rozmach kresťanského života? Či neochudobňuje katolicizmus ten, kto z neho odstraňuje to, čo je v ňom krásne, vznešené, zázračné? Ved človeku, čo túži po šťastí, ktoré usiluje sa nejak dosiahnuť, ponúka sa sústava, ktorá je akousi abstrakciou tejto veľkej, hlboko zakorenenej túžby. Keby človek mal iba rozum, rozumové pohnútky by mu stačily. Hoci ich nepodceňujeme, ba pokladáme ich za veľmi dôležité, predsa zdá sa, že je potrebné postaviť na prvé miesto dôkazy, ktoré by byly čo najlepšie prispôbené človeku a ktoré by byly čo najbližšie k jeho záujmom, také, aby zaručily dokonalé rozlúštenie a splnenie túžby po šťastí. A to platí predovšetkým o nádeji.¹

2. Rozlúštenie nádeje.

Nespokojnosť, roztrpčenosť, životná nerovnováha, to staré zlo ostáva i dnešným moderným zlom. Predtým v Cirkvi nebola známa tak, ako dneska, táto zvláštna choroba duší, ustavične hľadajúcich dosiahnuteľné šťastie. Táto nespokojnosť ako nedostatok pokoja naozaj jestvuje a má i svoj liek. Pravda, nebola pri našom vstupe do života. My sami sme si ju zavínili, sme ju vyvolali, ba ako by sme sa boli chceli

¹ Výsledok mnohých štúdií o ľudskej nespokojnosti je, že treba sa prikloniť ku kresťanskému svetonáhľadu. Prečo to zdôrazňovať? Lebo treba robiť logické závery a vysvetľovať, ako kresťanské učenie rieši problém nespokojnosti.

s ňou baviť a zdržiavať ju, keď chcela zmiznúť. Zdá sa nám, že ona je doplnkom života a nielen krátkym snom, ktorý len sužuje fantáziu a na scestie zvádza túžbu po šťastí. Predsa potom zisťujeme, že ona je celkom nedostatočná pre nás tak ako dym tabaku, ktorý nemôže ukojiť hlad. Duše by neboly choré, keby prijaly za svoj pokrm kresťanské učenie, keby zatúžily po pravom šťastí a nádeji, sľubujúcej celkom určite dosiahnutie večného života, ktorého počiatočné radosti už tu môžeme zacítiť. Čaro raja znepokojí túžbu. Toto znepokojenie je práve dôvodom na prijatie, splnenie a spolu záruka tejto blaženosti, ktorej hneď sa hojne dostáva.

Neveríme, že by kresťanské duše nemohly dobre žiť. Pravda, narazily na tvrdý odpor, taký starý ako svet, odpor, ktorý svätý Pavol správne vystíhol, keď povedal, že je to boj ducha proti telu, spor nášho pôvodného božieho života s naším jestvovaním, obmedzeným len na zemi, snažia duše vytrhnúť sa z pút, uvoľniť sa a nájsť predmet, ktorý by vedel splniť, nasýtiť jej túžbu. Všimnime si bližšie tento zápas. Veď je to rozhodný boj života so smrťou, ktorá vždy nás straší. Je to nemilosrdný boj mocnej, panovačnej, nenásytnej smyselnosti proti rozumu, ktorý v neúspechu nesie vinu aj pri proteste. V srdci človeka horí túžba po šťastí. Tá však uhasína po každom neúspešnom pokuse, vtedy, keď chceme poznať neúplnú a nedokonalú pravdu a keď po utrpenej škode znovu sa chceme cvičiť v ctnosti. Toto sklamanie rodí smútok v kresťanskej duši, ktorá vidí dobro, túži po ňom, miluje ho, a predsa robí to, čo je zlé. Táto žalostná skutočnosť mučí človeka, kým nepremení svoju dušu silou horúcej, mocnej túžby po raji a kým sa nezaprie, aby už tu na zemi získal zásluhy na veľkú, krásnu odmenu a aby už tu odhodlal sa venovať ustavičnej službe božej. Aj predtým, tak ako aj dneska, duše musely prekonať tento boj, tuhý zápas. V terajšom čase však takéto

zjavy sú akosi častejšie a azda aj samy spôsobené, dobrovoľne vyvolané. Myšlienka, ovládajúca život, je myšlienka na budúci raj, ktorý sa maľuje najrozličnejšími farbami a ktorý sa začína už tu na zemi ctnosťou nádeje. Kresťanskú dušu ovláda božia činnosť, ktorá ustavične dodáva radostnej istoty, že nebo sa skoro otvorí a že nič nemôže prekaziť dosiahnutie spásy, po ktorej túžime a ktorú zaručuje sám všemohúci, milosrdný a spravodlivý Boh, ktorý nám umožňuje ju okúsiť čiastočne už tu na zemi. Duše, naplnené nádejou, sú veselé, lebo dostaly od Boha dar, ktorý je a bude celkom primeraný ich snahám, zakoreneným v živote, ktorý sám Boh ochraňuje. Ľudia hodnotia zemský život ako skutočnú blaženosť, hoci on je len predzvestou neopísateľnej blaženosti v nebi.

Veľký je rozdiel medzi takýmto smýšľaním a smýšľaním kresťana. Možno povedať, že tam nieto vôbec nádeje. Jej strata, čiastočná alebo úplná nevedomosť o tom, že je, spôsobuje trápenie, nespokojnosť v človeku, ktorý cíti v sebe neznáme túžby a nevie ani nemôže ich splniť. Keď aj zatúži po niektorej, sklamane zbadá, že nevie a nemôže ho ukojiť, uspokojiť. No dobrí ľudia myslia na večné radosti, hoci nevedia, že tieto môžu sa ukázať už tu na zemi v silnej nádeji. Lenže dlhé čakanie, ak nie je vyplnené radostnou predzvestou nebeskej blaženosti, stáva sa buď trápením, ktoré v čase skúšky len unavuje, alebo len čarom nanúteného, ťažko snesiteľného dobra. V takom prípade človek skoro klesá, vzdáva sa ďalšieho boja, lebo zamienil skutočnosť za sen. Nezaškodí poznamenať, že takéto duševné stavy zjavily sa vtedy, keď upadla teologická veda, najmä od 16. storočia, vtedy, keď nádej stratila premnohých obdivovateľov. Nádej má vynikajúcu úlohu v kresťanskom živote. Kto ju odmietne, ten sa úplne zrieka duchovných schopností, zrieka sa lásky a najmocnejšieho čara, čo znamená hnať duše

do úplnej záhuby. Opovrhovanie nádejou môže vyvolať činnosť, namierenú proti základom duchovného života a môže spôsobiť úplne zastavenie činného života, ba môže zaviniť duševnú opustenosť, ktorá však nesiahá až do oblasti viery a neprekáža neveriacim duším poznať krásu viery a nájsť cestu k Bohu.

No aj tak kvietizmus, jansenizmus, protestantizmus musel sa vrátiť k nádeji, keď chcel, aby kresťanský život ostal na pôde prirodzeného života, v ovzduší rozkvetu, rozletu a radosti. Opätne uznanie dôležitosti nádeje, čo bolo predovšetkým otázkou cti teologickej vedy, azda bude mocnou pohnútkou pre uplatnenie katolíckej náuky, pre utváranie a obrodu života. Tu nejde o nové učenie, o novú duchovnú činnosť, ale len o silu, ktorá chráni, aby nijaký prvok nadprirodzeného života sa nestratil a nezoslabil. Nájsť rýchle vhodné miesto nádeji v kresťanskej syntéze je dôležitejšie, ako zbytočne poukazovať a žalovať sa na jej nedostatok v praktickom živote.²

Kňazská duchovnosť.

Ja som si vás vyvolil a nazval som vás priateľmi.

Keďže v tomto období bývajú kňazské vysviacky, venujeme túto rubriku poznávaniu kňazskej vznešenosti, dôstojnosti a zodpovednosti.

Ježiš Kristus, kňaz podľa obradu Melchisedechovho.

P. Hyacinth M. Cormier, OP.¹

Nieto náboženstva bez obety, lebo obeta je hlavný úkon, ktorý spojuje ľudí s Bohom. Niet

² Bolo by zaujímavé hľadať pohnútky, ktoré pôsobili na bohovedcov a duchovných spisovateľov, a zistiť, prečo prestali pátrať po úlohe nádeje v kresťanskom živote. Čo sme povedali o neblahých následkoch tohto zabudnutia, treba jasne vysvetliť.

obety bez obetujúceho kňaza. Sám démon, keď si žiadal klaňanie vo veľkej časti sveta ako Boh, mal svojich kňazov a svoje obety, aby lepšie mohol prekázať pravej pocte, čo patrí Bohu.

Ježišu, ty si kňaz Nového zákona. Od večnosti Ťa Otec vyvolil, aby si mu podával čistú obeť. V plnosti času dal Ťi telo a dušu, pomazal Ťa za kňaza, aby si mu prinášal obeť vlastnej krvi a vzdával mu poctu, ktorú miluje. Táto obeť stačila, aby utišila jeho hnev a smierila ho s ľuďmi, a tak obsahuje splnenie a zdokonalenie všetkých obiet Starého zákona.

Od svojho príchodu na svet začal si svoju kňazskú úlohu, veľkodušne sa obetujúc Bohu miesto starozákonných obiet. Bol si a si spolu obetujúcim a obetou. Lebo kým tvoje telo a krv sú obetným darom, tvoja duša, spojená s božstvom, vykonáva úlohu kňaza. Na kríži si priniesol smiernu obeť, keď si vylial krv za spásu ľudstva. Keď Ťa Židia a pohania vydali na smrť, boli iba katmi, nie obetujúcimi. Nikto totiž nemohol Ťa zbaviť života, lebo si bol dosť silný, aby si si ho ubránil alebo sa ho vzdal podľa vôle. A to práve viacej vzbudzuje vo mne lásku.

Smiernu obeť v Starom zákone, najdokonalejšia zo všetkých, začínala zabitím obety na oltári. Pohltil ju oheň, ktorý strávil všetko, čo z nej ostalo porušiteľné. Dym vystúpil takrečeno až pred trón boží, čo bolo znamením, že bola príjemná. Za odmenu sostúpila milosť na tých, ktorí obeť priniesli. A tak splnila sa aj tvoja smrť zabitím na oltári kríža. Potom tvoje zmŕtvychvstanie zničilo ako oheň všetko, čo bolo na tebe porušiteľné, a stal si sa nezraniteľným, už nemôžeš trpieť. Konečne vystúpil si na nebesá k Otcovi ako obeť príjemnej vône. Ako odmena Duch svätý sostúpil na tvojich učeníkov a vylial na nich svoje požehnanie.

¹ Z jeho rozjímavých úvah preložil P. Rozár M., Záles, OP.

Ty si knaz podľa obradu Melchisedechovho, Melchisedech, kňaz najvyššieho Boha, obetoval chlieb a víno, ktoré rozdelil Abrahámovi a jeho rodine. Tak isto aj ty si sa obetoval Bohu pod spôsobom chleba a vína a rozdelil si ich svojim apoštolom pred svojou smrťou. Ako Melchisedech si večným kňazom pre stály účinok svojej obety na zemi, pre stále obetovanie sa Otcovi v nebi za odpustenie hriechov.

Si Veľkňaz, lebo denne obnovuješ na našich oltároch nevýslovnú obeť kríža. Pri obetných slávnostiach Židov, konaných raz za rok za odpustenie hriechov, veľkňaz prinášal Bohu obeť na zápalnom oltári; potom vošiel do svätyne, aby mu znova obetoval krv z tejto obety. Vtedy to bola pravá obeť, hoci krvavé zničenie nebolo obnovené. A predsa dvojaký dar nerozmnožil obeť, lebo to nebolo obnovenie darov tejže obety, ale rozdiel medzi zabitými obetami, ktoré patrily k obete zápalnej. Tak všetky obety svätej omše, ktoré sa denne slúžia a budú slúžiť po celom svete až po skončenie vekov, sú len pokračovaním obety kríža, obnovovanej a uskutočňovanej na našich oltároch. Pri tejto obete ty si hlavným obetujúcim, lebo premeňuješ chlieb a víno na svoje telo a na svoju krv. Ty obetuješ Otcovi a kňazi sú tvojimi služobníkmi, zástupcami, vykonávateľmi, živými nástrojmi. Používaš ich ústa, aby si vyslovil konsekračné slová, ich ruky a ich ducha, aby si dovršoval svoju obeť. Preto kňaz môže povedať v tvojom mene: „Toto je telo moje, toto je krv moja.“

Ó podivné a utešené tajomstvo! Ďakujem ti, Ježišu, že si ho ustanovil. Ďakujem ti, že ako kňaz prejavil si voči mne oddanosť a zmazal si moje hriechy. Daj mi milosť, aby som sa mohol odplatiť za lásku láskou, aby som bol vždy hotový obetovať sa za teba a celkom sebe zomrieť ako tebe príjemná obeť.

Pastier, dávajúci život za svoje ovce.

Milý priateľu!

Zdrav buď svätý križ!

Veľmi srdečne Ti ďakujem za Tvoj úprimný a bratský pozdrav. Všetko rád Ti urobím, čo by si ma len prosil, ale toto Ti urobiť nemôžem. Keby si mi nebol povedal, na čo si to praješ, iste by som Ti bol poslušil. Všetko toto nie je hodné a súce pred svet, a pred Bohom len láska má cenu. Túto sfotografovať nemožno a azda by sa ani ju sfotografovať neoplatilo, lebo ľudská láska je často prepletená všelijakými motívmi. Jeden čistý duchovný motív čistej lásky k Bohu má pre históriu jedinca, Cirkvi a národa väčší význam ako stovky fár, ktoré by som s pomocou božskou vybudoval.

Srdečne Ťa pozdravujem a prosím milého Ježiša, aby Ťa ochraňoval, aby si veľa mohol ešte vykonať pre Nebo.

Porúčajúc svoju dušu, nebezpečenstvami a nástrahami vonkajšími i vnútornými zmietanú, do Tvojich vrúcich modlitieb, ostávam s úprimným bratským pozdravom

vždy Teba milujúci Števk o.

Svinica, 3. V. 44.

Tento list som práve včera našiel medzi náčrtmi nových fár. Totižto na jar r. 1944 pripravoval som článok o stavbách farských budov. On, milý Števk o Bečaver, ako miestny kaplán vo Svinici (okres Košice) postavil tam krásnu novú faru. Nuž chcel som získať od neho fotografiu tejto novostavby. Mal som už aj iné fotografie nových stavieb, ktoré som poslal s článkom pre istý časopis. Všetko sa však v rušných časoch v lete 1944 kdesi stratilo. List, vyššie uverejnený, je teda odpoveďou na moju žiadosť o fotografiu fary. Prezrádza však hĺbku čistej a nábožnej duše vzorného kňaza.

Kto to bol Števk o Bečaver? Narodil sa 29. apríla 1913 v Lipianoch z chudobnej rodiny. Vysvätený bol na kňaza v Košiciach 14. VI. 1936. Kaplánoval v N. Hrušove, Ňaršanoch, Sečovciach, Humennom, Drienove a napokon bol vymenovaný za miestneho kaplána do Svinice, do prostredia nábožensky veľmi rôznorodého. Všade bol kňazom podľa Srdca Ježišovho. Bol priateľom chudobných a Cigánov. Mnohé roz-

bité rodiny smieril s Cirkvou a vrátil im pokoj. Veľmi sa venoval opusteným Cigánom, najmä v Sečovciach a na Podskalke pri Humennom a inde. Vyučoval ich, pripravoval k svätej spovedi a svätému prijímaniu a premnohých, ktorí žili len v divom manželstve, sobášil. Sám im obstaral potrebné sobášne spisy a sám ich sobášil. Pre jeho tichú, zatvorenú povahu a pre veľkú prítulnosť k chudobným, najmä však Cigánom, poniektorí volali ho „čudákom“ a „cigánskym kaplánom“. Na nič nedbal; len tešil sa, keď mohol byť priateľom najopustenejších. Žil hlbokým, vnútorným duchovným životom. Riadne rozjímal a často navštevoval sviatostného Spasiteľa pred svätostánkom. Keď raz večer išiel na zvyčajnú poklonu do kostola, vyplašil zlodeja, ktorý by bol vykradol kostol. Zlodej po ňom aj strelil, lenže guľka išla pomimo. A na novom pôsobišti vo Svinici svojou úprimnou nábožnosťou a láskou k ľudu získal si srdcia veriacich aj inovercov. Viacerých inovercov priviedol do lona svätej Cirkvi. Jeho kostolík bol zasvätený najsv. Srdcu Ježišovmu, ktorého sám bol vrúcny ctiteľom. Pri prechode frontu ani v najťažších chvíľach neopustil svojich veriacich. V januári 1944 navštevoval zajatcov-Ukrajincov a iných, medzi ktorými začal zúriť týfus a iné nákazlivé choroby. Obetoval sa, ošetroval ich, nosil im jedlo a pripravoval ku svätej spovedi. Pritom sa však aj sám nakazil týfom a zákernej chorobe v mladom veku 32 rokov aj podľahol 7. februára 1944. Oplakávala ho celá farnosť, celé okolie a zajatci aj ostatní vojaci, ktorým bol veľkým dobrodincom. Vzorný slovenský kňaz, ktorý zasvätil svoj život Bohu a ľudu, zomrel krásne v službe najkrajšej lásky.

M. J. Sl.

Kňaz a laik.

Dr. Križ.

1. Problém kňaza a laika je taký starý ako Cirkev sama. Nie je však z roviny prirodzené-

ho poriadku, ale nadprirodzeného. Je teda aj v praxi riešiteľný iba prostriedkami nadprirodzenými a nie prirodzenými. A predsa pre správne pochopenie a vyriešenie tohto pomeru treba si uvedomiť aj určité skutočnosti z poriadku prirodzeného, lebo tie nám mnoho osvetlia z nastoleného problému.

2. Poriadok prirodzený je dielom stvoriteľským, v ktorom všetko je zadelené podľa miery, čísla a váhy. Všetko stvorené, takto rozostavené, tvorí dokonalú jednotu. Do rámca tohto poriadku: podľa miery, čísla a váhy postavil aj človeka. Nestvoril ho však ako samotára, ale ako člena ľudského rodu, t. j. ako člena ľudskej spoločnosti. Ako všetko, tak aj človek má v rámci tohto poriadku vyznačené ciele podľa miery, čísla a váhy. Sú teda hierarchicky postavené: jedny treba uskutočňovať podľa dôležitosti prv a iné neskoršie — až všetky vyústia nakoniec v Bohu ako v konečnom celi všetkého.

Týmto hierarchicky postaveným cieľom zodpovedajú u človeka aj hierarchicky postavené povinnosti, ktoré ho zaväzujú plniť vyznačené ciele. Záväznosť ich splňania je poistená jednak nevyhnutne — a tam hovoríme, že človek niečo od prírody musí. Ale iné rátajú so slobodou človeka, ktorá môže a má, a tam hovoríme o povinnostiach, slobodne splňaných. Lenže aj medzi týmito slobodnými povinnosťami vo vlastnom smysle je rozdiel: pri splňaní povinností, ktoré môžeme splniť, ale mravne nemusíme, sa nám svedomie pri ich zanedbaní neozve (napr. ísť študovať); no pri splňaní povinností, ktoré mravne máme splniť, nás už svedomie nutká a robí výčitky, ak ich nesplníme (napr. bližného milovať). A tak posledné sú povinnosťami vo vlastnom slova smysle.

Hierarchicky postaveným cieľom zodpovedajú hierarchicky postavené povinnosti a hierarchicky postaveným povinnostiam zas hierarchicky postavené prirodzené práva na prostried-

ky a okolnosti, ktoré umožnia človeku splniť povinnosti a vyznačené ciele, čo prirodzený poriadok ukladá.

No človek nemôže sám splniť všetky ciele, povinnosti a práva. Je pravda, že mnohé vie splniť sám, ale ešte viac iba v spojení s druhými ľuďmi. Tie ciele, ktoré môže uskutočniť aj sám, menujeme individuálnymi. Tie však, ktoré len v spojení s druhými vie splniť, menujeme sociálnymi. Tu je koreň sociálnych spojení, od prírody uložených (rodiny, národa, štátu a pod.) a človekom voľne utvorených (napr. spolky a pod.). Zatiaľ prirodzené sociálne útvary sú trvalého charakteru, ostatné — človekom voľne utvorené — ustavične fluktujú. Tak vznikajú mravné osoby. Tieto — na rozdiel od osôb čisto fyzických, vystrojených rozumnou prirodzenosťou — sú len mravného charakteru, za ktoré niekto musí myslieť a konať, lebo toto samy nevedia. Sú teda utisnuté na ľudí rozumných a slobodných. Tí sa volajú funkcionármi, a telesá, v ktorých ako funkcionári vystupujú, voláme orgány. V štátnom organizme týmto orgánom hovoríme úrady a ich nositeľom úradníci, ktorí konajú v mene štátu, čo ich menoval. Ostatným v spolku sa hovorí, že sú jeho členovia, a v štáte, že sú jeho občanmi. Ale niet občanov bez úradov a úradníkov — a niet v štáte úradníkov a úradov bez občanov. Z ich spolupráce rodí sa na podklade vopred vypracovaného jednotného plánu spoločné blaho oboch.

3. Poriadok nadprirodzený je však — na rozdiel od prirodzeného poriadku — už dielom spasiteľským. V tomto poriadku niet množstva, ale iba jednota, ktorou je Boh trojjediný. Do tohto poriadku Boh postavil už nie človeka, ale dieťa božie. Ono dostalo sa do neho nie stvorením, ale spasením. Ani tu nemá miesta dieťa božie — samotár, ale iba dieťa božie v obcovaní svätých cez spoločného menovateľa, ktorým je Kristus. Aj tu je cieľ — a to je Boh trojjediný.

Aj tu su povinnosti tomuto cieľu primerané: povinnosti, vyplývajúce zo Zákonov, vyhlásených na hore Sinaj a na hore Blahoslavenstiev. Aj tu sú „práva“ zadarmo dané — milosť posväcujúca a pomáhajúca. Človek sám nemôže to všetko poznať a splniť, ale iba s prispením nadprirodzeného spoločenstva — Cirkvi.

Lenže toto mystické telo — Cirkev Kristova — nie je už nejaká osobnosť ako mravné osoby prirodzeného poriadku, napr. štát. Nie, Cirkev je živé ústrojenstvo, ktorého najvyšším orgánom je oslávený Kristus sám, Vykupiteľ. Skrze neho sa všetci hýbeme a sme. Jeho ríša nie je s tohto sveta, ale je aj na tomto svete. Jeho Cirkev je naraz v troch rovinách: v rovine Cirkvi víťaznej, ďalej trpiacej a konečne v rovine Cirkvi bojujúcej. Sila Cirkvi bojujúcej nie je v jej osihotenosti, ale len v jej spojení s Cirkvou trpiacou a víťaznou. Jej sila je v spoločnej hlave tohto nadprirodzeného ústrojenstva, ktorou je Kristus.

A predsa Cirkev bojujúca musí siahnuť aj k podobnej organizácii, akú majú mravné osobnosti prirodzeného poriadku (napr. štát), ale len v prirodzenom poriadku, pokiaľ aj v prirodzenom poriadku sa rozprestiera. No aj tu medzi takto organizovanou Cirkvou a prirodzenými spoločenstvami v prirodzenom poriadku a z prirodzeného poriadku je podstatný rozdiel. A ten spočíva v tom, že sú z dvoch rozličných rovín: Cirkev z roviny nadprirodzenej a prirodzené mravné osobnosti len z prirodzenej roviny. Je teda zrejmé, že prirodzené mravné osobnosti sú len v prirodzenom poriadku položené. Ale Cirkev ako nadprirodzené ústrojenstvo — vedľa nadprirodzeného poriadku, kde je cez Cirkev víťaznú a trpiacu — je aj na zemi v prirodzenom poriadku cez Cirkev bojujúcu. Ak teda Cirkev má tu na zemi podobnú organizáciu ako sekulárne organizácie čisto pozemské (ako štát a pod.), ba má pre tento cieľ utvorené aj cir-

kevné právo, je to len preto, aby sa prispôsobila aj prirodzenému poriadku. Ale jej sila nie je z tohto poriadku, ale z poriadku nadprirodzeného, ktorá sa prejavuje aj v tomto poriadku.

Preto Cirkev bojujúca na zemi má tiež hierarchicky organizované orgány a v nich funkcionárov. To sú kňazi — úradníci boží. Ostatných príslušníkov Cirkvi voláme — laici. Niet však rozdielu medzi laikmi a klérom v podstate. Všetci sú deti božie v rámci toho istého mystického tela, ktorým je Kristus. Ale ako v tom istom tele je ruka menej ako srdce, alebo ako je noha menej ako žalúdok, tak je laik menej ako kňaz. Lenže celý organizmus, ak nechce byť defektný, nemôže postrádať ani ruky a ani nohy. A Cirkev je Kristus, teda celá dokonalosť — bez defektov. A tá sa odráža aj v Cirkvi bojujúcej tu na zemi. Ak teda naša Cirkev oslňuje svojich protivníkov ako najväčší vraj organizačný zázrak, ktorý utvorily dejiny (Hobza), potom my hovoríme: ten zázrak nie je z dejín, ale len v dejinách. Je to zázrak nadprirodzena v prirodzenom.

Preto svätý Ignác z Loyoly správne volil pre zachytenie organizácie bojujúcej Cirkvi na zemi vojenskú terminológiu. Veď sme dôstojníkmi a vojakmi v službách spoločného veliteľa Krista. Bez Krista niet jednoty medzi kňazmi - dôstojníkmi a vojakmi - laikmi. Víťazstvo Cirkvi bojujúcej rodí sa pod velením Krista, ktorého rozkazy reprezentujú kňazi a premieňanie jeho rozkazov do konkrétnych činov reprezentujú vojaci — laici. Lenže ako dôstojníci a mužstvo sú nemožní bez spoločného veliteľa, tak mužstvo je nemožné bez dôstojníkov a naopak.

Dnešný kňaz a kňaz každej doby musí usilovať len o vyznamenania od veliteľa, ktorý ho menoval, lepšie, pásoval na túto hodnosť; len od svojho veliteľa-Krista a jeho Cirkvi. Preto márne škúli po hodnostiach, ktoré mu pripína na prsia ktorákoľvek len prirodzená inštitúcia po-

zemská — nie Kristus a teda nie Cirkev. Bol by podobný takému dôstojníkovi francúzskej armády, ktorý by túžil po vyznamenaníach v nemeckej armáde na úkor vyznamenaní francúzskych. Pri takomto pochabom chápaní ako by prišiel k tomu, aby za takýto zradný krok francúzskej cti mal úctu v mužstve francúzskom? Pokladali by ho všeobecne za zradcu. Na konci života, pri konečnom dekorovaní v Cirkvi, nebude môcť skryť takúto zradu, lebo nebude ju môcť strhnúť so svojej hrude. A Kristus, hlavný náš veliteľ, strhne mu dôstojnícku šaržu, ktorú mu dal, a vylúči ho potupne zo svojej armády. Neditve sa, že laici takéhoto kňaza — v službe cudzích dvorov — si rozhodne nectia, keď aj ho musia trpieť. Preto takýto kňaz márne sa oblieka do dôstojníckej uniformy Cirkvi Kristovej, ak poslúcha vo svojom oportuniste a kariérizme čisto pozemskom iné povely, ako sú Kristove. Ale zazlievame aj tým kňazom, ktorí v službách Kristových nejdú s jeho časovou stratégiou, ale upjate pridržajú sa svojej hlavy proti nemu a chcú ísť proti tankom oštepni, ako išli Abesínci proti Talianom. Títo taktó Krista sabotujú. Aj tých podceňujeme, ktorí v dobe zrýchlenej leteckej, pozemnej a námornej dopravy chcú závodíť s protivníkmi Cirkvi tu na zemi na kočiari, keď aj štvorkou fahanom. Títo všetci by si mali uvedomiť pravdu, že Cirkvi možno škodiť trojako: *cez facere, omittere*, ale aj *pati*. V Cirkvi Kristovej majú plne hodnotné miesto iba aktuálne svätí. Nepostačuje potencialita. To sú mŕtve údy mystického tela. Aktuálne svätí prejavujú sa tým, že sú v Cirkvi aktuálne zakorenení, lebo Kristus je aktivita, čin — a nie večné váhanie a odpočívanie. Aktuálne svätí Krista práve v tejto aktivite na všetky strany napodobňujú. Veď život v Kristu je život katolíckych skutkov, ktoré sa rodia aj vtedy, keď prirodzené spoločnosti sa záplave lásky bránia prostriedkami zastrašujúcimi. Pravda,

treba si zvlášť všimnúť slov svätého Písma: Buďte jednoduchí ako holubice a opatrní ako hady.

Na druhej strane zas laici nech si nemyslia, že Cirkev je vecou kňazov. Nie — Cirkev je rovnako vecou kňazov ako laikov, lebo v oboch je rovnako Kristus. Povieš: modlím sa, chodím do kostola, pristupujem k sviatostiam... Ale to všetko ešte nie je plný život katolícky, hodný katolíckeho laika. Ako mimo toho žiješ vo vlastnej rodine? Ako dodržiáš manželskú prísahu? Ako plníš povinnosti a práva v manželstve? Vedeš členov svojej rodiny k zachovávaniu zákonov prirodzených a nadprirodzených? Ako plníš svoje povolanie? Plníš ho svedomite — nezištne? Ako sa správaš ako občan-katolík? Dávaš správne cisarovi, čo je cisarovo — a božie Bohu? Aj keď treba trpieť? Ako sa správaš voči Cirkvi Kristovej a ostatným povinnostiam, čo ukladá? Vôbec: usiluješ sa byť plným človekom, plným dieťaťom božím a plným odborníkom na mieste, na ktoré ťa Boh postavil? Premieňaš na svojom mieste na drobné všetko to, čo ti Cirkev káže cez tvojich kňazov? Si teda vojakom Kristovým podľa toho, alebo zbehom. Ak si vojakom, usiluj sa byť vyznamenaným vojakom. Ak si zbehom, vráť sa k svojmu útvaru a oľutuj. Tvoj bezprostredný veliteľ — a cez neho Kristus — ťa odpustí. Len viac neopušť rady Cirkvi bojujúcej a pod vedením svojich dôstojníkov-kňazov brús svoju inteligenciu rozumom a milosťou, aby si vedel konať podľa situácie, ktorú ti život prichystá. A tie situácie sa so dňami na deň menia: sú rafinovanejšie a rafinovanejšie. Zvládni ich tak, aby tvoju udatnosť Kristus pochválil. Rozmieňaj jeho rozkazy v sebe a mimo seba ustavične na drobnejšie a drobnejšie. V týchto drobných činoch bude tvoja svätosť a tvoje hrdinstvo ako aj večná odmena.

4. Život Cirkvi bojujúcej je zaistený nie v probléme kňaz-laik, ale v ich syntéze, v kto-

rej — pri jej rozvinuti — kňaz reprezentuje princíp a laik zas fakticitu denného života. Len spoločným úsilím laikov a kňazov — s prispáním Ducha svätého — rodí sa katolícky život verejný a súkromný. A to je katolícka akcia. Katolícka obroda nastane iba z uvedomenia si tejto syntézy. Inak to bude len improvizované masové vykriknutie, ktoré zanikne bez ozveny.

Z kňazských listov sienskej svätice.

Svätá Katarína Sienská, patriaca medzi najväčšie ženy svetových dejín, vo svojich listoch, ktoré písala aj kňazom, svetským i rehoľným, biskupom, ba i pápežovi, vyzdvihuje veľkosť kňazskej dôstojnosti, a neraz vyvodzuje z toho veľmi vážne dôsledky pre život nositeľov tejto posvätnnej dôstojnosti.

Uryvok z listu kňazovi Petrovi v Semignane:

Otče predrahý, pre úctu k tej Sviatosti, ktorú máte vysluhovať, ja, Katarína, slúžka a nevoľnica sluhov Ježiša Krista, píšem Vám v jeho drahej krvi a žiadam si vidieť Vás vyvolenou nádobou, žeby ste niesli Kristovo meno a s láskou a túžbou prežívali svoj život; smierajte sa s Bohom a stvorenie so stvorením. Lebo to máte robiť a viazaný ste to robiť. A myslím, že keď to neurobíte, dostanete preveľké a prísne pokarhanie od Boha. Buďte vzorom ctností a zaprizeraajte sa na svoju dôstojnosť, bo Boh pre svoje milosrdenstvo dal Vám takú vznešenosť, akou je to, že máte vysluhovať oheň božej lásky, to jest telo a krv ukrižovaného Krista. Uvážte, že anjelská prirodzenosť nemá takú veľkú dôstojnosť. Vidíte, že on do nádoby Vašej duše vložil svoje slovo. Doista vidíte, že hovoriac v Kristovej osobe, máte moc posväcovať tú presladkú Sviatosť; a preto máte ho nosiť s preveľkým ohňom lásky, s čistou myslou a s čistým telom a smierlivým srdcom.

Vám, najdôstojnejší a predrahy Otče, v Ježišovi Kristovi, ja Katarína, píšem... Hoci je to opovážlivosť, Vy mi odpustíte a prirátate to mojej láske a túžbe, ktorú ja biedna, úbohá mám po spásе Vašej a všetkého stvorenia, no najmä Vašej, ktorý ste pastierom mnohých oviec. A preto Vás čo najsladšie prosím, aby ste sa zobudili a vstali zo sna nedbalosti, učiac sa od sladkého Majstra lásky, ktorý dal život ako pastier za ovce, čo ochotne budú počúvať jeho hlas, to jest ktorí budú zachovávať jeho prikázania. A keby Vám do srdca vstúpila myšlienka: „Nemôžem nasledovať túto dokonalosť, lebo cítim, že som slabý a krehký a nedokonalý a zoslabený diabolskými nástrahami, telesnou krehkosťou a svetskými vнадami a klamami“, naozaj, Otče, tak to je, lebo kto ide za týmito vecami, zoslabne a je taký bojazlivý a poľakaný otrockým strachom, že ako dieťa bojí sa svojho tieňa a ešte viacej tieňa stvorenia ako svojho tieňa; a toľko sa v ňom rozmáha tento strach, aby sa neznepáčil tvorom a nestratil svoje postavenie, že nedbá na to, že jeho Stvoriteľ je urážaný, lebo aj on sám ho uráža. Ale ak je opatrný a múdry, uteká k matke a v jej lone dostáva smelosť a stráca všetok strach. Preto neoceniteľná Dobrota vo svojej nevýslovnej láske ustanovila liek proti každej našej slabosti. Bo ona je tá presladká mať, ktorá má za dojku hlbokú pokoru, a kŕmi všetky svoje deti, ctnosti, a nijaká ctnosť nemôže mať život, ak ju nepočala a neprodila táto matka láska, tak vraví onen milujúci Pavol, vyratúvajúc mnohé ctnosti, že nič mu neosožia bez lásky.

Tak teda nasledujte tých pravých pastierov, čo nasledovali ukrižovaného Krista; lebo boli ľuďmi ako Vy a Boh je mocný, ako bol vtedy, keďže je nezmeniteľný. No oni išli v jeho šľapajach a poznávajúc svoju slabosť, utekávali

pokorní, porazivší pýchu slávy a vlastnej sebalásky, utekávali k matke pravej lásky a tam strácali všetok otrocký strach. A nebáli sa kárať svojich poddaných, lebo mali na mysli Kristove slová: „Nebojte sa tých, ktorí môžu zabiť telo, ale bojte sa mňa.“ A nečudujem sa tomu; lebo ich oko a chuť neukájaly sa zemou, ale božou slávou a spásou duší, a oni chceli slúžiť a rozdávať duchovné aj časné milosti. A ako z milosti prijali, tak z milosti dávali, nepredávajúc za peniaze ani nie svätokupecky. Počínali si ako dobrí záhradníci a robotníci, ustanovení v záhrade svätej Cirkvi. A nedbali ani na hry ani na vykrímené kone ani na veľké bohatstvo, ani aby utrácali to, čo patrí Cirkvi, na nezriadené živobytie, ani to, čo má patriť chudobným. Ale boli ako utvrdení touto matkou proti vetru a vodám mnohých protivenstiev a aby vytrhávali hriechy a sadili ctnosti; strácali seba a hľadeli na ovce, ktoré prinášali Bohu. A boli bez sebalásky, preto milovali Boha pre Boha a preto, že je svrchovaná dobrota a lásky hodný; a seba milovali pre Boha, vzdávajúc česť Bohu a obetujúc svoju námahu bližnému; a bližného pre Boha, nehľadiac na osov, ktorý by z neho mohli mať, ale iba na to, aby on mohol mať a tešiť sa z Boha.

Z listu pápežovi Gregorovi XI.:

Náš Stvoriteľ ukázal sa nám v našom človečenstve ako strom, plný sladkého a lahodného ovocia, aby sme sa my, plané stromy, mohli na neho vštepiť. Hľa, takto si počínal onen milujúci Gregor a ostatní dobrí pastieri, poznávajúc, že nemajú nijakú ctnosť, a hľadiac na Slovo, náš strom, urobili sa na ňom štepom, priviazaní a okrutení obväzkom lásky. Lebo oko teší sa z toho, čo vidí, keď vec je krásna a dobrá. Teda videli a vidiac priviazali sa tak, že nevideli seba, ale každú vec videli a ochutnávali v Bohu. A nebolo ani vetra ani krupo-

bitia ani diablov ani tvorov, ktorí by boli ich vedeli odtrhnúť, aby neprinášali štepené ovocie, bo boli zaštepení do drieňa nášho stromu Ježiša. A teda svoje ovocie prinášali skrže miazgu sladkej lásky, ktorou boli sjednotení.

Z iného listu tomu istému pápežovi:

Viete, že Boh Vám položil do rúk, aby ste dávali a brali dedičstvo večného života, ako sa bude páčiť Vašej dobrotivosti. Vy máte kľúče a komu otvoríte, otvorí sa, a komu zatvoríte, zatvorí sa. Tak povedal sladký a dobrý Ježiš Petrovi, na ktorého mieste Vy ste: „Koho rozviažeš na zemi, rozviazaný bude na nebi, a koho sviažeš na zemi, sviazaný bude na nebi.“

Učte sa teda od pravého otca a pastiera. Lebo vidíte, že teraz je čas život dať za ovce, ktoré vyšly von zo stáda. Teda patrí sa, aby ste ich hľadali a zasa ich získali trpezlivosťou, vztýčiac zástavu prehorúceho a presladkého kríža... Dúfam v nekonečnú božiu Dobrotu, že získate neveriacich a napravíte zlosť kresťanov, lebo za vôňou kríža všetci pobežia, aj tí, ktorí boli proti Vám najodbojnejší...

Prečo nedať život tisíc ráz, ak to treba, na božiu poctu a za spasenie tvorov? Tak Kristus urobil; a Vy, jeho námestník, vykonávať máte jeho úrad. Taký je obyčaj, že keď dakto je námestníkom niekoho, nasledovať má šlapaje a spôsob svojho pána... Náš sladký Spasiteľ sypal taký oheň a také teplo lásky na tých, ktorí boli proti nemu odbojní, a z toho potom pomaly skrslo to, že oni boli pomáhačmi a nositeľmi božieho mena ako sladký hlásateľ Pavol, ktorý byvši vlkom, stal sa baránkom a sladkou vyvolenou nádobou, lebo ten oheň, ktorým mu Kristus naplnil nádobu, roznášal po celom širom svete, vytrhujúc kresťanov z hriechov a sadiac do nich ctnosti, a neveriacich vytrhujúc z bludu a nevery a podávajúc im svetlo svätej viery. Tak teda Vám vraví a chce prvá

a sladká Pravda, aby ste robili; a z toho, čo ste prijali, dávajte.

Z listu Bratovi Rajmundovi, z dominikánskej rehole:

Posilnite sa, predrahý Otče, v sladkej Kristovej neveste,¹ lebo čím viacej rozhojňujú sa jej protivenstvá a horkosti, tým viacej sľubuje božská Pravda, že jej dá hojne sladkosti a potešenia. A toto bude sladkosťou jej: obnova svätých a dobrých pastierov, ktorí sú slávnymi kvetmi, to jest vydávajú vôňu a slávu ctnosti Bohu. To je obnova kvetu jeho služobníkov a pastierov. Ale ovocie tejto nevesty nepotrebuje obnovu, lebo ho neubúda ani sa nekazí hriechmi služobníkov. Radujte sa teda v horkosti, bo Pravda nám sľúbila, že nám dá občerstvenie po horkosti... Boh mi povedal: „Nech vstanú moji praví služobníci a učia sa odo mňa, Slova, klásť si na ramená poblúdené ovečky, nesúc ich s ťažkosťou a s mnohými bedleniami a modlitbami. A takto pôjdete po mne, ktorý som mostom, a budete ženichmi a synmi mojej Pravdy; a ja vlejem do vás múdrosť s takým svetlom viery, ktoré vám dá dokonalé poznanie pravdy, a tak dosiahnete celú dokonalosť.“

Z listu Angelovi, kastelskému biskupovi:

Pastieri svätej Cirkvi majú byť pravými pastiermi, nasledujúc dobrého a pravého pastiera, ktorý dal život za svoje ovce a bolesťou kríža naplnil poslušnosť voči Otcovi a naše spasenie. Nikdy sa nevzpieral proti práci ani proti ťažkostiam a ani nikdy neumenšil túžbu po tom istom našom spasení, ani pre diabla ani pre slová Židov, čo kričali: „Sostúp s kríža“, ani pre našu nevďačnosť. My máme nasledovať jeho šlapaje. K tomu Vás volám, predrahý Otče!

Nedávno Vás Boh postavil do záhrady svätej Cirkvi a vložil na Vás bremeno duší, aby ste robievali, ako robievali sladkí a svätí pa-

¹ Cirkvi svätej.

stieri, keď za starodávna božia Cirkev oplývala ctnosťnými ľuďmi, ktorí so svetlom rozumu báдали v tejto pravde... Pred ich očami bol ukrižovaný Kristus, a so svetlom poznávajúc hlad tohto sladkého Slova, ktorý mal po našom spasení, zapalovali sa takou láskou k nemu, že bolo im veľkou radosťou znášať a dávať život; ich domácimi boli chudobní, ich bohatstvom bola česť božia, spása oviec a vyvýšenie svätej Cirkvi. Nikdy neprestávali obetovať pred Bohom sladké, milostivé a bolestné túžby, dávajúc naučenie príkladom dobrého a svätého života. Keď sa im dostávalo povýšenia, nenafukovali sa pýchou, ale dokonalejšie sa ponížovali, lebo svetlo shýbalo im hlavu, bo poznávali farchu a bremeno, ktoré prijali, majúc starosť o duše.

Vznešenosť kazateľského úradu.

Svätý Gregor Veľký.

Náš Pán a Spasiteľ, najmilší bratia, dakedy nás napomína slovami, dakedy zasa skutkami. Doista aj samé jeho skutky sú prikázaniami, bo dačo mlčky konajúc naznačuje nám, čo máme robiť. Hľa, učeníkov posielala kázať po dvoch, lebo dve sú prikázania duchovnej lásky, totižto milovať Boha a bližného; a láska nemôže byť menej ako medzi dvoma. Veď o nikom nevra- víme, že má lásku k sebe vo vlastnom smysle, kým milovanie smeruje k druhému, aby mohlo byť láskou. Pán posielala učeníkov po dvoch, aby nám tak mlčky naznačil, že kto nemá lásku k bližnému, vôbec nemá brať na seba kazateľ- ský úrad.

Potom dobre sa vraví, že *ich poslal pred sebou do každého mesta a na miesto, kde sa sám chystal ísť*. Totižto Pán nasleduje svojich hlásateľov, lebo kázanie ide napred, a vtedy Kristus prichádza do príbytku našej mysle, keď ho predchádzajú slová kázania a nimi myseľ

prijíma pravdu. Veď preto Izaiáš vraví týmto kazateľom: „Pripravte cestu Pánovu, urovnajte na púšti chodníky Boha nášho.“ Preto im žal-mista hovorí: „Cestu chystajte jemu, ktorý vstu-puje od západu. „Pán totižto vstupuje od zápa-du, lebo z toho, že umučený umrel, tým väčšiu svoju slávu zjavil zmŕtvychvstaním. Doista od západu vstupuje, lebo smrť, ktorú vytrpel, po-šliapal vzkriesením. Teda jemu, ktorý vstupuje od západu, chystáme cestu, keď hlásame jeho slávu vašim mysliam, aby ich potom aj sám príduc osvietil prítomnosťou svojej lásky.

Duchovnosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Životné pravidlá blažoslaveného Kontarda Ferriniho.

Vstanem s myšlienkou, upretou na Boha, mysliac na milosť zachovania, na lásku Kristo-vu, na svoje hriechy, na raj. Modlitby si odba-vím veľmi pozorne. Pred každou modlitbou postavím sa do prítomnosti božej a hneď si predstavím tie milosti, ktoré budem v ten deň potrebovať.

Služby budem vykonávať v duchu veľkej poníženosti a pokánia.

Aspoň štvrťhodinky budem rozjímať. Rozjí-manie pripravím si už večer; vykonám si ho s najväčším úsilím. Potom pôjdem na svätú omšu so srdcom, plným veľkých pokladov tej nevýslovnej obety.

Pousilujem sa, aby som bol príkladom mier-nosti, lúbeznosti, lásky a poníženosti: v tomto si neodpustím ani najmenšie pochybenie; každý pád si premyslím dvojnásobne pozorne; budem stále hľadať príležitosť, aby som sa mohol cvičiť v týchto ctnostiach.

Do práce pustím sa s veľkou vervou; budem však vždy ochotný radostne ju prerušiť, keď sa mi naskytne príležitosť cvičiť sa v láske a poslušnosti. Prácu začnem a dokončím modlitbou.

Prednášať a vyučovať budem trpezlivo a horlivo, usilujúc sa pomáhať duším aspoň vnútornými povzdychmi; toto budem robiť vždy, keď sa budem stýkať s druhými.

Pri jedle sa vždy postarám o nejaké umrtnenie; začnem a dokončím ho modlitbou; služby pri ňom vykonám v duchu poníženosti a lásky. Modlitbou Zdravas Mária vyprosím si silu odporovať nenásytnosti a už pred jedlom si určím umrtnovania, ktoré chcem uskutočniť v ten deň.

Aj ku káve chcem zachovať veľkú ľahostajnosť; keď to bude možno, nedám si do nej cukor. Budem odporovať túžbam po sladkostiach a cukre, aj keby sa mi zdalo, že to potrebujem, pamätajúc stále to, že je dobre ustavične bojovať proti nenásytnosti a maškrtnosti.

Pri jedle budem premýšľať o Ježišovi Kristovi, ktorého napájali žľčou, alebo na nejaké iné veľké dobrodenie a jeho horúcu lásku; a preto budem myslieť na neho v duchu umrtnovania; pri tom mi pomôže aj myšlienka na očistec a nebo.

Keby som musel jesť aj mimo pravidelných jedál, požijem len najpotrebnejšie z poslušnosti a lásky.

V piatok a v sobotu budem ešte ostražitejší; v tieto dni mám zvláštnu úlohu podať vynáhradu Srdcu Ježišovmu.

Cez deň navštívim sviatostného Ježiša, rozpomeniem sa na jeho lásku a nevýslovnú ľúbeznosť a sladkosť; pôjdem k nemu s dôverujúcim a pokojným duchom.

Spojenie s ním zachovám si po celý deň častými povzdychmi a veľmi čistým úmyslom.

Návštevu urobím aj Panne Márii; aj na ňu sa cez deň často rozpamätám.

Všetko protivné, čo sa mi príhodi, prijmem radostne pre lásku Kristovu.

Milovať budem svätú chudobu a budem sa ju usilovať uskutočňovať voči chudobným, ale aj tým, že radostne chcem pozerať na straty a škody, ktoré ma zastihnú; chudobný chcem byť aj vo svojom odeve a rozdávať chcem veci prebytočné.

Nadovšetko chcem milovať svätú čistotu, odporúčajúc sa stále Panne Márii, svätému Alojzovi a svätému Kontardovi, a zachovávať chcem veľkú ostražitosť.

Pred každým rozhovorom sa odporučím Matke Božej jedným Zdravas Mária.

Pousilujem sa stať skoro ráno a budem vyhýbať všetkému, čo mi môže byť na závalu.

Láskavé úsilie o mravné dobro bližného bude mojou prvou starosťou; a preto musím byť pokorný a láskavý. Keď budem iným rozprávať o Bohu, pomodlím sa k nemu a poprosím ho, aby ráčil doplniť toto dielo svojou nevýslovnou činnosťou. Keď nebudem mať úspech, nestratím nádej a budem ho usilovne a vytrvalejšie prosiť; no keď budem mať, sláva a česť patrí jemu, ktorý pre veľké veci volí neschopných a opovrhovaných na tejto zemi. Pripomením si svoje hriechy, veľmi sa pokorím, budem ho dôrazne prosiť, aby som nebol pokrytcom s brvnom v oku.

Často budem rozjímať o jeho veľkých dobrodeniach, budem sa modliť, aby mi neboly na záhubu, ale na môj ošoh a jeho slávu.

Každý deň odbavím si príslušné desiatky ruženca; v nedeľu keď to bude možno, odbavím si krížovú cestu, na poludnie pomodlím sa Anjel Pána, každú hodinu podľa možnosti Zdravas Mária a vykonám si duchovné prijímanie. Keď počujem o bolestiach a hriechoch iných, hneď sa za nich pomodlím.

Nech žije Ježiš, nech žije Panna Mária na veky!

Odovzdaná láska.

Svätá Terézia Ježiškova.

Rada by som bola poslaná na Karmel do Hanoie, aby som mohla veľa trpieť pre Boha. Keby som bola zdravá, chcela by som tam ísť, aby som bola celkom sama a nemala útechy ani nijakej pozemskej radosti... Viem veľmi dobre, že Pán Boh nepotrebuje naše skutky. Som istá, že by som tam nijako nemohla pracovať. No milovala by som a trpela. To je jediné, čo má u neho cenu.

*

Často prosím najsvätejšiu Pannu, aby povedala božskému Spasiteľovi, že ma nemusí šetriť. A ona moje odkazy výborne vybavuje!... Už sa vo svojej chorobe nevyznám. Teraz je mi lepšie. Prenechávam sa však Bohu a cítim sa šťastnou. Čo by zo mňa bolo, keby som žila v nádeji, že čoskoro umriem! Ako mnoho sklamaní by som zakúsila! No teraz sa to nestane, lebo spokojná som so všetkým, čo mi božský Majster posiela. Túžim len potom, aby som splnila jeho vôľu.

Dôvera v Boha.

P. Chryzostom Bardys, OFM.

Vlož na Pána všetku starosť, a on bude sa o teba starať.¹

Človek podopiera si starosťou obťaženu hlavu, rozmýšľa a starosti sa shromažďujú okolo neho, obkľučujú ho so všetkých strán a dopytujú sa:

Minulosť sa pýta:

Čo bude s mojimi hriechmi?

Budúcnosť sa pýta:

(telo) Čo bude s mojím zdravím?

Čo bude s mojou chorobou?

¹ Zalm 54, 23

Čo bude s mojou prácou?
 Čo donesú okolnosti?
 Čo bude s mojimi ľuďmi?
 (duša) Čo bude s mojimi ctnosťami?
 Čo bude s mojou zlou povahou?
 Čo bude s mojimi chybami?
 Čo bude s mojimi pokušeniami a bojmi?
 Čo bude s mojím posvätením?
 Čo bude s mojím trápením a krížmi?
 Čo bude s mojou duševnou suchotou?
 Čo bude s mojimi sľubmi?
 Čo bude s mojím životom?
 Čo bude s mojou smrťou?

A iné a iné starosti obklúčia dušu.

Vtedy duša zazrie Ježiša, ktorý jej hovorí: „Daj to mne!“ A duša, ktorá vložila všetky starosti do jeho rúk, pýta sa: „Aká starosť ostane mne?“ Ježiš vloží jeden kameň uholný svojho Srdca do jej srdca a hovorí:

„*Láska! Milovať mňa!*“

Oddajme všetky starosti Ježišovi a my len jednu starosť majme, jedno prosíme: LASKU. Aby sa nás kedykoľvek mohol opýtať: „Miluješ ma?“² Svätý Augustín hovorí: „Miluj, a rob, čo chceš!“ Kto miluje Boha, ten už nemá starostí. Žije v pokoji, lebo láska nahradí všetko. Akákoľvek obeta príde, prinesieme ju, lebo milujeme.

Naučme sa všetko darovať Bohu, minulosť i budúcnosť.

Vlož na Pána všetku svoju starosť, a on sa bude o teba starať!

Pánove súdy.

† P. Chryzostom Bardys, OFM.

Lotor je jeden z radu hriešnikov, na ktorom sa uplatnilo milosrdenstvo božie. Pán mu odpustil a sľúbil kráľovstvo nebeské. Aj cudzo-

² Ján 21, 16.

ložnej ženy sa ujal a zavrátil sudcov, ktorí ju chceli ukameňovať. U Zacheja, verejného hriešnika, prijal pohostinstvo.

Pánove súdy sú iné ako nás ľudí.

Na púšti žil Pafnuc v modlitbe a svätosti. Nikto sa mu nevyrovnal prísnyim životom a tvrdými kajúcimi skutkami. Vo vedomí svojej dokonalosti opýtal sa raz v modlitbe Pána, na akom stupni dokonalosti je. Rád by poznal človeka, ktorý sa mu vyrovná výškou duševnou. Bolo mu nakázané, aby išiel do Herakleje, tamojší hudobník je mu vraj rovný v dokonalosti. Vyhľadal teda Pafnuc muzikanta, ktorý práve v krčme vyhrával hosťom pri tanci a popíjal si vínka. Zavolá si ho a opýta sa, aby mu prezradil, čo zvláštneho v živote vykonal, že je na takom vysokom stupni dokonalosti. Hudobník sa čudoval, lebo bol života hriešneho, ba za mladosti žil medzi zlodejmi. Na nijaký dobrý skutok sa vôbec nevedel rozpamätať. Ale keď pustovník veľmi naliehal, aby premýšľal nad svojou minulosťou, prišlo mu na um, že raz zachránil nevinné dievča z rúk lupičov a opustenej žene na púšti daroval ukradnuté peniaze, aby mohla vykúpiť muža a dietky z rúk nepriateľov.

Pán inakšie súdi ako my ľudia. On hľadá na poľahčujúce okolnosti a ťažkosti.

Len milosrdenstvo vedelo povedať slová: „Odpúšťajú sa ti hriechy, id' v pokoji, ale už nehreš viacej!“

Žime oddane a spokojne.

*Minulosť oddajme Pánovmu Milosrdenstvu,
prítomnosť venujme Láske,
budúcnosť ponechajme jeho Prozreteľnosti.*

O poďakovaní.¹⁾

Pretože všetko dobré, čo máme alebo robíme, je božie a od Boha pochádza, máme mu

¹ Z chystaného prekladu dielka P. Scupoliho (1530—1610) Certamen spirituale. Prel. Stanislav Bystřík.

vzdávať patričnú vďaku za každé naše pobožné cvičenie, za každé víťazstvo a za všetky tak osobitné ako aj spoločné dobrodenia, ktoré sme prijali z jeho milosrdnej pravice.

Aby sme to náležite konali, musíme uvážiť, aký cieľ sleduje Boh, keď nám udeľuje svoje milosti. Týmto uvažovaním a poznávaním sa totižto učíme, ako treba Bohu ďakovať.

A nakoľko náš Pán pri každom dobrodení hľadá predovšetkým na svoju česť a usiluje sa pritiahnúť nás ku svojej láske a službe, predovšetkým takto o tom uvažuj: Z akej moci, múdrosti a dobroty preukázal mi Boh toto dobrodenie a udelil túto milosť?

Potom keď zbadáš, že nič nemáš a nič nie si, čím by si si zaslúžil dajaké dobrodenie, ba nájdeš v sebe iba previnenia a nevďačnosti, s hlbokou poníženosťou vrav svojmu Pánovi:

Akože ráčiš, Pane, shliadnuť na mrzkú ničotu a zahrňovať ma toľkými dobrodeniami? Nech je tvoje meno, Bože, zvelebené naveky vekov!

Konečne keď spoznáš, že tým dobrodením Boh od teba žiada, aby si ho miloval a jemu slúžil, vzbĺkni láskou k takému lásky hodnému Pánovi a vzbud' v sebe túžbu slúžiť mu podľa jeho vôle.

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Sviatosťný Ježišu.

*Si belší ako sneh
A čistejší ako horská studnička.
Si jasnejší ako slnko
A skromnejší ako holubička.
Si žiarivejší ako ligot kryštalu
A lahodnejší ako jarný vánok.*

Si sladší ako med
A tichší ako baránok.
Si krajší ako Ialia
A vznešenejší ako spanilá panna.
Si ľúbejší ako spev slávika
A velebnejší ako hudba organa.
Si ľahší ako let motýľa
A milší ako úsmev detského očka.
Si vonnejší ako dym tymiána
A pokornejší ako ovečka.
Si úcty hodnejší ako mozol otcovej dlane
A prostejší ako nápev uspávanky.
Si vzácnejší ako láska priateľa
A nežnejší ako láskavé objatie mamky.
Si hlbší ako bezdná priepasť
A väčší ako šírka mora.
Si plnší ako pretekajúca čaša
A sviežejší ako púčok ruže,
keď padla naň rosa shora.
Si túženejší ako kvapka vody na širej púšti
A drahší ako cena všetkých perál.
Si lepší ako všetky dobrá zeme
A mocnejší ako hlas hromu
uprostred skalných brál.

Môj dobrý Pane, som si vedomá toho, že neviem písať básne, lež túžba velebiť Ťa ma hnala a neodolala som jej. Neštudovala som poetiku, moje slová sú ako nesúvislé výkriky hlások nemého človeka. No vychádzajú zo srdca, preto neuraz sa, Pane, a prijmi ich — dávam ti len toľko, koľko môžem. Nech všetci anjeli a svätí svojim krásnym spevom doplnia to, čo som pochybila.

Skautská vodkyňa

Film ako problém duchovného života spoločnosti.

Spojitosť vzťahu umenia k spoločnosti bola redigovaná najmä vplyvom so strany umenia ako jednej z mnohých složiek kultúry. V prítomnosti sme svedkami, že zo všetkých druhov umenia, to najmladšie — umenie filmové — má na súčasnú spoločnosť vplyv najmocnejší.

Je vecou filmovej estetiky a sociologie nájsť všetkých komponentov, utvárajúcich túto skutočnosť. Nám stačí, že vplyv filmu na spoločnosť jestvuje, aby sme z tohto ustálenia mohli si vyvodiť dôsledky, vyplývajúce jednak pre filmovú produkciu a jednak i pre konzumentov samých. Ešte konkrétnejšie, aby sme si mohli vyvodiť tie dôsledky a povinnosti, ktoré úzko korešpondujú s našim duchovným životom.

Umenie je spoločenskou skutočnosťou. Vychádza zo spoločnosti a spoločnosti sa zase vracia.¹ Umelecké dielo je teda tvorené s vedomím, že sa niekomu určuje. Z toho vyplýva pre autora, tvorcu umeleckého diela dôsledok, ktorý musí prijať ako mravnú zodpovednosť vo funkčnom smere umeleckého diela k spoločnosti. Autorovi musí byť jasné, že dielo splní len vtedy prvoradé poslanie, ak jeho vplyv na spoločnosť nebude so stanoviska etického deštruktívny. Táto základná požiadavka — obecné platná — je nanajvýš smerodajná pre umenie filmové, ak máme na zreteli, že film možno forsírovať najširším masám divákov a že so svojou špecifickou vlastnosťou (núkal by sa výraz pseudoreality) zanecháva u svojho publika najhodnovernejší dojem a tak i najnaliehavejší vplyv.

Autor filmového diela,² ktorý pochopil, že stavba ľudskej spoločnosti už svojou prirodzenosťou je zamierená teocentricky, že jediná kladná cesta, ktorou sa má uberať celé naše životné dianie (všetky javy, ktoré sú v styku so spoločnosťou, teda i umenie — film), je tá, ktorej cieľom je hodnota neohraničená,³ absolútna, nemôže a nebude sa kolísavo stavať k vyššie vyvođenému dôsledku mravnej povinnosti. Tento a takýto autor našiel správny zorný uhol, s ktorého sa má divať na poslanie filmu.

Prečo si dnešní (česť výnimkám) tvorcovia filmu a najmä filmoví producenti neuvedomujú túto povinnosť, vyplýva jednak z ich subjektívneho, absurdného chápa-

¹ Autor, tvorca umeleckého diela je členom ľudskej spoločnosti. Vnímateľ, divák je tiež členom ľudskej spoločnosti.

² Obyčajne je to tvorivý kolektív.

³ Chápať dialekticky: umenie samo je hodnota ohraničená!

nia smyslu života a jednak z vlastného vývoja filmu. Je predsa pohodlnejšie a výnosnejšie prispôbiť sa „moderným reformám“, ktoré v reciprokej hierarchii hodnôt našly cieľ — akéhosi boha, ktorého alfou i omegou sú peniaze, obchod alebo kariéra: výdobytok hmoty, ako zadosť učiť prvotnému poslaniu s jediným a najvznešenejším cieľom — Boh. Druhou príčinou mravnej krízy filmu, ako sme už spomenuli, je sám jeho vývoj (nie imanentný), najmä tie vývojové etapy, v ktorých tradícia so sebou niesla isté neblahé konvencie.

Ten hmotný pôvod kinematografu vynára sa vo veku, ktorý v znamení „civilizácie“ začína skladať modlitby k stroju a technike. Ak chceme ukázať pôvod kinematografu⁴ na teórii o vzniku umenia z r. 1890, teda približne z čias, ktoré ho zrodily, z troch príčin — z rytmu práce, zo zdobivosti a z magických potrieb —, najlepšie vyhovuje nám kompromis prvej a poslednej s prevahou poslednej, ak máme na mysli Mélièsa, Reynauda alebo i bratov Lumièrovcov. Počiatky hraného filmu, akýchsi svetelných pantomím, boli ozaj v znamení mágie alebo atrakcie vôbec. Veď sám „Jules Verne“ kinematografie Méliès bol povolaním kaukliar a iluzionista. Teda nie div, že film chápaný ako podívaná, atrakcia umocnená kaširovanou magičnosťou, nemohol budiť guyaunovský pocit solidarity, tobôž nieť nejakú mravnú funkciu. V nasledujúcich etapách ešte prv, ako si predsavzal, že bude divadlom budúcnosti, alebo neskôr, keď si konečne uvedomil, že má a musí predstavovať samostatnú složku umenia, ešte prv, ako svoje rozhodnutie celkove uskutočnil, zmietať sa v područí fabrikantského podnikania — stal sa priemyselným, teda obchodným článkom. Ako obchodný výrobok s puncom senzačnosti nemohol vyhovovať zdôrazňovaným etickým pravidlám už preto, že jeho obsah i forma podriaďovala sa problematickému vkusu divákov, vkusu tej meštiackej spoločnosti, ktorá vo filme aspoň na chvíľu hľadala únik do „vysneného sveta šťastia“, charakterizovaného lacným dobro-

⁴ Keď už myslíme na film ako na umenie, hoci v skutočnosti film sa stal umeleckou disciplínou až o 10 rokov neskôršie, za amerického režiséra Griffitha, ruského Pudovkina, Eisensteina a iných.

družstvom, banálnou láskou, no a najmä pomermi „vyšších desaťtisíc“. Námety s podobnými dejovými zápletkami, ovenčené hepyendom: sobrali sa a on bol miliónár, boly Adrianinou niťou väčšiny filmov vývojového obdobia po prvej svetovej vojne. Títo tichí akcionári — diváci ako väčšina za svoj vstupenkový poplatok presadzovali a presadzujú až podnes svoj pomýlený vkus, na radosť filmových magnátov amerických a iných.

Overiac si takto krízu etického poslania filmu ako príčiny, vychádzajúcej zo psychofyzických stavov producentov, tvorcov a tiež ako príčiny samého vývoja, dostali sme sa okľukou k vlastnému koreňu zla: k vnímateľovi, k spoločnosti. Len preto sme si na začiatku zdôraznili, že filmové dielo je skutočnosťou spoločenskou. Spoločnosť ho prijíma a dáva mu smysel, význam. Význam, ktorý naostatok je súvzťažný, rovnobežný s vplyvom. Vplyv filmu na diváka vrcholí svojim účinkom vtedy, keď divák už len ako homo sapiens interpretuje v skutočnosti jednotlivé psychologické momenty. Vplyv nesie so sebou ideu a z nej vyplývajúci čin ako význam, ktorý do filmu vložil tvorca.⁵ Je pravda, že tento význam nemusí sa kryť s významom, ktorý filmu pripisuje divák, spoločnosť. Doterajší stav je však taký, že vyrábateľia ako nadriadení filmových tvorcov vkladajú do svojich „veľkofilmov“ len ten význam, ktorý je „kongeniálny“ s požadovaným významom spoločnosti ako publika. Z toho je zrejmé, že mravná kríza filmu bude kapitulovať len pred obrozením spoločnosti, vtedy, keď tejto nebude ľahostajný problém dobra a zla, vtedy a len vtedy, keď táto pochopí, že smysel celého života nie je v hodnotách ohraničených, ale v nekonečne, v samom Bohu.

Pokresťančme seba a neúnavným apoštolátom i spoločnosť, ktorá je okolo nás, a pokresťančíme aj film a celé životné dianie vôbec. Tak by to malo byť a bolo by to riešenie ideálne. Mysliac však len na problém filmový, nie je to úloha ľahká. Negovať film ako taký

⁵ Je tu akási variácia vplyvu. Môže sa stať, že na diváka nezapôsobí ústredná myšlienka, ideologická náplň filmu, ale len konkrétna zvláštnosť, napr. ako si hrdina zapaluje cigaretu a pod.

nemôžeme, i keď dnes vo väčšine slúži v závoze. Film v podstate je dobro. A keď sme si vyššie naznačili hmotný profil pôvodu tak, ako sa javil v našej pozemskej skutočnosti, musíme teraz samovoľne zdôrazniť, že celá geniálnosť vynálezu ľudského ducha je len odrazom Stvoriteľovej moci, bez ktorej nevedeli by sme prenášať pomocou svetla skutočnosť v oživajúci obraz, stvárňovať priestor i čas, zachytiť pohyb, farbu alebo i plastičnosť. Aká nesmierna sila daná je ľudskému duchu! Aký nevyčerpatelný musí byť náš údiv a naša úcta pred absolútnou silou, pred nekonečnou mocou Stvoriteľovou. Preto musí byť naše stanovisko k filmu nekompromisne kladné.

Konečne toto stanovisko niekoľko ráz vyhlásily aj cirkevné osobnosti a kruhy. Len panorámovo spomeňme si na francúzsku katolícku požičovňu „Étoil Film“ na čele s kanonikom Reymondom, na taliansky filmový ústav v Brescii, na nemeckú katolícku spoločnosť „Leo Film“, na kresťanskú spoločnosť v USA „The Art Association“ alebo na organizáciu „National Legion of Decency“, tzv. „Národnú légii slušnosti“, ktorá ešte pred vojnou sdružila vyše milión členov, obnovujúcich vo všetkých farských kostoloch v nedeľu na oktávu Nepoškvrneného počatia Panny Márie sľub, že nebudú navštevovať zlé filmy, ktoré im Légia neodporučí. Najmä však spomeňme si na oficiálne stanovisko pápeža Pia XI., z podnetu ktorého roku 1933 bolo v Brusele zriadené ústredie pod menom „Office catholique international du cinéme“, tzv. OCIC. I terajší svätý Otec ešte ako kardinál a štátny tajomník vyjadril v liste predsedovi OCICu P. Brohému úprimný záujem Svätej stolice o film.

Pred druhou svetovou vojnou mala „Katolícka filmová akcia“ svoje inštitúcie vo všetkých štátoch západnej Európy. (V Československu začal viesť Katolícku filmovú akciu Dr. Janda.) Cez vojnu medzinárodné sjazdy OCICu boli znemožnené. Ale už v októbri 1946 sišla sa konferencia katolíckych filmových pracovníkov všetkých zemí v Ríme. Tento rok bude medzinárodný sjazd v Brusele.

My na Slovensku, bohužiaľ, nevieme si utvoriť nejakú „Légiu slušnosti“. Jedinou verejnou pomôckou pri riešení filmového problému je rubrika kritiky filmov v Katolíckych novinách, rozsahove nedostačujúca, nehovoriac o tom, že informatívne posudky prichádzajú neskoro.⁶ Pri týchto nedostatkoch našou výhodou je, že sme všetci ako by rodina v pravom slova smysle, kde podobná obrodzovacia snaha má najlepšie pole pôsobnosti. Naša lokalita a neveliká regionálnosť umožňuje nám povedať svoje stanovisko, jasné slovo o tom alebo onom filme, aby názor tento v krátkom čase sdielala väčšina akokoľvek do filmu zainteresovaných. Každý z nás musí byť akousi „Légiou slušnosti“. A nie je nijako moralizačne preexponované, keď vyslovíme sa i za modlitbu na tento cieľ. Priamo pohltiť by mal tento moderný apoštolský údel našu mládež, lebo ona tvorí u nás najširšie masy filmových divákov. (Ideálny vzor moderného mladého vzdelanca, francúzsky skaut Vít de Larigaudie sa v kine cez prestávku modlil i za filmové herečky.)

Funkcia naša sa na dôležitosti len umocňuje, ak máme na zreteli, že dnes začíname budovať vlastný, slovenský film. Teraz je čas dať slovenskému filmu poslanie, aké sa patrí. Ťažko nám bude presadzovať etičnosť v našom filme, ak tento stane sa nositeľom konvenčného zla. Nie je sentimentálny vzdych: „Daj Bože, aby sa tak nestalo.“ Záverom shrňme si naše úlohy v pokresťančovaní filmového umenia: bezvýhradne záporne sa stavať k filmom, šíriacim mravné zlo, a kladne s oduševnením prijímať a starať sa o propagandu filmov dobrých. Tieto dve povinnosti nech sú našou najprvou modlitbou za odstránenie mravnej krízy ôsmej veľmoci sveta.

Ak chceme žiť ozaj plným duchovným životom, ani tento problém nemôže nám byť ľahostajný. *M. Chudoba.*

⁶ Podľa niektorých problematických odporúčaní sa zdá, že rubriku vedie odborník nie na slovo vzatý.

⁶ a) Priam preto, že v tejto veci cítime veľké nedostatky, je povinnosťou našich odborných filmových kritikov bez pýtania ísť v ústrety úprimným snahám KN. (Pozn. red.)

Z duchovnosti skautskej vodkyne.

Dnes bol môj Pán ku mne veľmi pozorný. Najmä po svätom prijímaní dal mi pocítiť veľkú slasť, takže som, zahľbiac sa do seba, veľmi prosila: „Pane, neodchádzaj, ostaň ešte, ostaň!“ A predobry Pán neodmietol moju prosbu, dal mi cítiť veľkú lásku a radosť zo svojej prítomnosti tak dlho, ako ešte nikdy predtým. Preto som poprosila E., — išly sme spolu z kostola na tenis — aby sme sa cestou ešte nerozprávaly, že sa chcem modliť. Až pred tenisom, keď sa k nám pripojila M. D., začaly sme sa rozprávať.

„Ježišu môj, zostávaj mi v duši!“

*

Bez Ježiša som nič. Ale chcem so svätým Pavlom veriť: „Všetko zmôžem v tom, ktorý ma posilňuje.“ — Ježišu môj, pozri na moju slabosť, na moje biedy, daj mi lásku a posilňuj ma skrze ňu. Milujem Ťa, Pane, ale moja láska je veľmi biedna, podporuj jej plamienok, aby vzbĺkol mocným ohňom. Chcem byť tvojou živou horiacou fakľou, vatrou, zápalnou obeťou. — Srdce moje, hor! Hor! Plameň, strávi všetko, čo vo mne nie je božie, chcem byť jeho, navždy jeho! Ó, Boh môj, moje všetko!

*

V srdci mám stále nepokoj a túžbu po láske. Viem, že môj Ježiš ma nesmierne miluje, že sám túži po mojom priateľstve a láske, ale vedomie mojej nehodnosti nedovolí mi iné, ako túžiť, aby som bola Ježišovi poddanou a v ňom nachádzala všetko. Ó akí chudobní sú tí, ktorí vôbec nevedia o Láске, ktorá sa dala za nás ukrižovať, a ktorí netúžia opätovať ju! A ako nepochopiteľne blažení musia zas byť tí, ktorí milujú Ježiša celým srdcom, ktorí z lásky k nemu zriekli sa všetkého pozemského a stratili svoj život pre neho! I ja by som chcela tých druhých nasledovať. Túžim zabudnúť na seba a žiť len pre Ježiša, milovať ho vo svojich bližných a konať skutky lásky na jeho trpiacich údoch. Ale na to potrebujem veľa tvojej pomoci a sily. Daj mi jej, ó sladký Ježišu! Prosim Ťa o to pre tvoju lásku k nám. Veď dosiaľ som nič neurobila a som unavená. Mama je nešťastná, vyčíta mi, že nemyslím vôbec na seba, hoci som taká sebecká a toľko sa o seba starám.

*

Môj Ježišu, aká som šťastná, že som zas sama s tebou. Že som sa mohla uchýliť od spoločnosti do svojej drahej izbičky. Tak zle som sa cítila medzi hosťami, taká stiesnená som bola uprostred toľkých ľudí. A nemalo by to tak byť. Ty si tiež nebol stále

sám. Ty si vedel rovnako modliť sa v samote ako by milým hosťom v Betánii a tak isto dobrým spoločníkom v Káne. — V spoločnosti svojich som i ja radšej; lepšie sa cítim v malúčkej chýžke bedára¹ ako v krásnej izbe boháča; radšej sedím pri železnej posteli chorého chudáka ako pri bohato prestretom stole „vznešeného“ hostiteľa; radšej počúvam džavot nevinného dieťaťa ako pochvalné slová neúprimného pána; radšej sa rozprávam s prostou ženičkou ako s povýšenou dámou. No najmilšia mi je samota mojej izbičky, najdrahší hovor tvoj v tichu samoty! V huku zaniká tvoj šepot, v množstve sa mi strácaš. Ale v izbietke svojej ťa cítim a počujem, lebo som s tebou sama. Milujem samotu. Milujem ticho. — Dnes ťa cítim, samota, ešte viac ako prv. Dnes sa cítim celkom opustená. Opustená svojimi najdrahšími: sestra M., ku ktorej ma pútala sesterská láska a porozumenie, odišla... Mám len teba, Pane, Bože môj a moje všetko!...

Z duchovnosti nášho profesora.

Kristus sa stotožnil s deťmi: „Čo ste urobili jednému z mojich najmenších.“ A na inom mieste vyslovil, čo to znamená byť vedúcim na prvom mieste: slúžiť. Z toho vyplýva základný postoj kresťanského profesora k žiakom: v každom žiakovi je Kristus, a čokoľvek spravíme alebo nespravíme, jemu sme spravili. Teda neznamená, či ten žiak je nám sympatický, rozumný. Pre nás nie to je hlavné, pre nás existuje ten žiak len ako Kristus. Všetko, čo mu spravíme, prisvojí si Kristus; a pri súde budú v ňom stáť pred nami všetci naši žiaci s krivdami, ktoré sme im spravili, alebo s vďačnosťou za lásku, ktorú sme im dali. A čím žiak bol nechápavejší, úbohejší, čím viacej trpezlivosti sme s ním museli mať, tým láskavejším okom pozrie na nás Kristus, lebo on sa stotožnil najmä s úbohými, slabými, zaznávanými. A aký my máme byť k svojim žiakom, to vyplýva z druhého citátu: máme slúžiť žiakom, máme im umožňovať zdravý rozvoj, radostnú prácu: máme ich talenty a dary božie rozvíjať a nie ubíjať, nerozumným karhaním a zastrašovaním a zlými známkami. Nesmieme chápať disciplínu ako prostriedok, ako si udržať vlastné pohodlie;

¹ Náražka na apoštolát tejto skautskej vodkyne medzi chudobnými a chorými.

ale máme ich vychovať k vlastnej ovládanosti. Nemáme ľutovať času ani námahy a venovať žiakom svoje najlepšie sily a vedomosti, dať im to najlepšie, to znamená naozaj slúžiť.

*

Keď idem ráno zo svätého prijímania do školy, nesiem si doslova Krista v sebe. On ostáva cez celé vyučovanie stále vo mne. Ja sám som veľmi úbohý pedagóg, veľa ráz som to musel zistiť; ale on je Múdrost, Láska, Učiteľ. Nesmiem teda zabudnúť každé ráno cestou do školy si uvedomiť, že celé predpoludnie nemám konať ja, ale stále sa mám jeho pýtať a s ním sa radiť, čo robiť. To znamená, že sa nesmiem nikdy rozčúliť, hnevať, vysmievať a urážať žiakov, lajdácky odbavovať vyučovanie, že musím zachovať stále pokoj a jasnú myseľ, byť láskavý a zhovievavý, myslieť na dobro žiakov a nie na svoje pohodlie. A podľa možnosti byť radostný, trestať otcovsky, láskavo a nie hnevivo.

*

Škola je moja rehoľa, profesori a žiaci sú moji rehoľní bratia a riaditeľ je mi predstaveným.

*

Profesor má byť obrazom nebeského Otca: má byť spravodlivý (napríklad pri známkovani), aby žiaci nestratili vieru vo spravodlivú odmenu za prácu; vlastnosti a dary od Boha má rozvíjať a nie ubíjať (napríklad ironizovaním a podceňovaním sa ešte zabíja dôvera v seba a túžba dosiahnuť vysoké ciele). Má byť láskavý a odpúšťať, aby žiaci nestratili vieru v lásku a milosrdenstvo na svete. Toto je pevný apoštolát, nie kázne, debaty, presviedčanie a reči. Boh je autorom môjho vnútorného života a režisérom môjho dňa. Každý deň je novým dejstvom v tejto božej hre. Takto prijímať všetko z ruky božej znamená nikdy nezovšednieť a odkryť tajomnú plodnosť každej maličkosti v našom živote.

*

Keď trestáš žiakov, nikdy nedaj cítiť, že to robíš preto, že ťa napálili. Máš byť vecný a nie osobne pomstivý. Máš byť ako náš Otec. Všetky osobné urážky od-

pustiť, ale chyby liečiť aj tvrdým, ale dobre uváženým chirurgickým zákrokom. Hľadaj pokojne koreň zla a ten odstráň. A nerob to pre seba, ale pre vec samu. Nepomsti sa, ale vychovávaj. Zabudni na seba, miluj žiakov a myslí na ich dobro.

Profesor musí byť vážny a láskavý, gentlemaneský, nemá ťažkým učivom preťažovať žiakov a seba.

Pravoslávna cirkev a ekumenické hnutie.¹⁾

Po celé storočia západná Európa málo poznala ortodoxnú východnú cirkev a vedomosti, ktoré o nej mala, boli dosť skreslené. V pravoslávnej cirkvi videla len jej tienisté stránky: strnulosť, formalistický ritualizmus, ale nezbadala jej kladné hodnoty; najmä duchovnú hĺbku, v nej sa ukrývajúcu. Vec sa zmenila po prvej svetovej vojne, kedy sa vo Francúzsku usadilo mnoho pravoslávnych Rusov. Vtedy (r. 1921) nadviazaly sa prvé čulejšie a živšie styky medzi východnými a západnými kresťanmi. Podnet k ich nadviazaniu dala akademická mládež ruská, študujúca v Paríži; oboznámila sa s protestantskými študentmi, ktorí boli sdružení vo „Federácii kresťanských študentov“. Bol to najmä pastor M. Boegner, ktorý sa usiloval o prehĺbenie týchto stykov. Rusí sa odvtedy zúčastnili na niektorých protestantských kongresoch. Ťažkosťou pre spoluprácu bolo rozdielne chápanie jej cieľov: zatiaľ čo protestanti chceli svoj vzťah k pravoslávnyim vybudovať na zásade interkonfesionalizmu, pravoslávni hľadali v stykoch a spolupráci s inými konfesiami prehĺbenie svojej vlastnej viery. Toto ich stanovisko čoskoro zvíťazilo a napomohlo značne úspešný rozvoj ekumenického hnutia.

Vzťahy ku katolíkom boli od počiatku spojené s ťažkým problémom unionizmu. Pravoslávni dostali hierarchickú organizáciu zásluhou patriarchu Tichona z Moskvy, ktorý menoval r. 1922 volyňského arcibiskupa Eulogija metropolitom ruských pravoslávnych cirkví

¹ Peter Kovalevskij v Réforme r. 1946. Voľne preložil S.

v západnej Európe. Eulogij sa usadil v Paríži, ktorý sa takto stal strediskom ortodoxných Rusov na Západe. Ešte toho istého roku pápež poveril biskupa Chaptala organizovaním pomocných akcií v ich prospech. Nešikovný komentár v tlači nazval Chaptala „biskupom pre ruských emigrantov“. Toto pomenovanie pokladali mnohí pravoslávni za miešanie sa Ríma do vecí ich cirkvi. Katolíci od r. 1922—1926 vynaložili hodne úsilia, aby rozptýlili toto nedorozumenie, ale nešťastná náhoda s istým listom urobila koniec stykom, ktoré sa už začaly nadväzovať. Išlo totiž o toto. Abbé Quenet adresoval z poverenia biskupa Chaptala v marci 1926 otvorený list msgr. Eulogijovi, v ktorom oznamoval, že všetka katolícka pomoc emigrovaným Rusom sa zastavuje pre správanie sa ortodoxného kléru. Proti tomuto rozhodnutiu poslali všetky ruské organizácie na Západe protestný list biskupovi Chaptalovi. Pravoslávni laici sľubovali svojmu kléru, že vytrvajú verne pri ňom. Ortodoxní prejavili vôľu neopustiť svoju cirkev. Táto príhoda mala pre vývoj stykov medzi katolíkmi a ortodoxnými práve také zlé následky ako nešikovná voľba svätého Jozafáta za patróna unionistickej myšlienky, lebo pravoslávni vidia v tomto svätcovi zosobnenú nesnášlivosť.²

Vzťahy ortodoxnej cirkvi k anglikánom boli oveľa živšie ako k ostatným protestantom a ku katolíkmi. Anglikánska cirkev oddávna vyhľadávala styk s pravoslávnyimi a skutočne nadviazané bolo priateľstvo medzi oboma konfesiami, ktoré vyvrcholilo na počiatku tohto storočia. Ale vážna prekážka stála v ceste úplnému dorozumeniu medzi nimi: niektorí pravoslávni teológovia neuznávali totiž anglikánske svätenia, iní zase ich uznávali len čiastočne.

Čas, ktorý začína asi r. 1925—6, možno nazvať druhou periódou vzťahov medzi ortodoxnými a ostatnými konfesiami. Do tejto periódy spadajú začiatky a rozvoj ekumenického hnutia. Toto hnutie vzniklo z podnetu protestantského arcibiskupa švédskeho z Uppsaly Nathana Söderbloma a Dr. Johna Motta na kongrese zástupcov

² S mienkou pravoslávnych o svätom Jozafátovi ako patrónovi unionistickej myšlienky súhlasia aj katolícke kruhy. (Red.).

pravoslávnych a protestantských konfesií v Štokholme r. 1925. Toto hnutie nazvali menom „Život a práca“. Ešte toho istého roku založil metropolita Eulogij v Paríži „Ústav pravoslávnej teologie“ (svätého Sergeja); tento ústav stal sa významným ekumenickým strediskom, kde sa stretávali zástupcovia rozličných kresťanských konfesií. Na konferencii v Lausanne r. 1927 založené bolo hnutie „Viera a organizácia“. Na tejto konferencii vyhlásili zástupcovia ortodoxnej cirkvi svoje stanovisko k ekumenickému pohybu takto: „Pravoslávna cirkev sa zásadne zúčastní ekumenických konferencií, ale v nijakom prípade nebude robiť ústupky“ (vo viere). Medzitým vyvíjal „Ústav pravoslávnej teologie“ činnosť, smerujúcu k sblíženiu s protestantmi a najmä s anglikánmi. Prof. Zander konal so speváckym sborom turné po Európe, ktoré malo oboznámiť anglikánov a ostatných protestantov s pravoslávnu liturgiou. V Paríži a v Londýne utvorili bratstvo anglo-ruské, ktoré usporadovovalo konferencie anglikánov a pravoslávnych.

Vzťahy medzi pravoslávnyimi a katolíckymi v čase od r. 1926—1936 boli malé a nemaly oficiálny ráz. Uskutočnily sa niekoľké stretnutia filozofov, profesorov a spisovateľov oboch konfesií. V krúžku Marcela Péguyho a Vsevoloda Vogta schádzali sa intelektuáli, patriaci k rozličným konfesiám. Takýto krúžok utvorili okolo seba aj manželia Jacques a Raissa Maritainovi.

Z ruských mysliteľov prispieval k vzájomnému sblíženiu najmä Nikolaj Berďajev. R. 1933 vyšly dve knihy, ktoré staly sa významnými pre rozvoj ekumenického hnutia. Jednu z nich — „Nerímsky katolicizmus“ — napísal Visser Hooft; autorom druhej — „Ortodoxia“ — je ruský teológ Sergej Bulgakov. Ruské cirkevné sbory usporadovovali koncerty v kostoloch katolíckych a protestantských.

Medzitým zapojili sa do ekumenického hnutia katolíci: V Amay-sur-Meuse v Belgicku založený bol ústav „mníchov únie“. Študujú tam pravoslávne náboženstvo a vydávajú revue „Irénikon“.

Tretia perióda ekumenického hnutia začala r. 1936

a trvala do r. 1943. Utvorily sa združenia kresťanských profesorov, tzv. „Priateľstvá“, ktoré hrajú v tomto čase hlavnú úlohu v obnovených stykoch medzi katolíkmi, protestantmi a pravoslávnyimi. V týchto krúžkoch debatovali o otázkach pedagogických, sociálnych aj teologických. Vymieňali si názory o podstate Cirkvi, o liturgii a teológii starokresťanských Otcov. V jeseni 1937 na schôdzke v Bièvres vymieňali si názory o dogme spasenia pastor Roland de Pury, kanonik Wattel a autor tohto článku. — V tom istom roku uverejnil Leo Zander štúdiu o „Podstate ekumenického hnutia“; táto bola preložená do viacerých rečí. Spolu autor tohto článku vypracoval svoj „Plán na znovuoobnovenie kresťanskej jednoty“. V ňom navrhuje organizovanie individuálnych aj skupinových schôdzok, lepšie vzájomné poznanie potrebné na to, aby boli rozptýlené nedorozumenia, nahromadené od storočí, ďalej navrhuje štúdium Otcov z prvých storočí kresťanstva a založenie teologických komisií pre porovnávanie vieroučných výrazov. Shrnutie tohto plánu končí týmito slovami: „Treba sa lepšie poznať, aby sme sa lepšie pochopili, a to preto, aby sme sa milovali.“ Tento plán priaznivo prijali mnohí pravoslávni, katolíci aj protestanti.

Veľké pokroky boli urobené v štúdiu starokresťanských Otcov. Dominikáni od r. 1941 uverejňujú významné texty vo veľkej edícii „Kresťanské pramene“. Iné texty vydávajú jezuiti. Dominikáni a benediktíni z Amay sur Meuse študujú tiež orientálnu liturgiu. Aj pravoslávna teológia vzbudzovala pozornosť; mnoho sa uvažovalo najmä o „Sobornosti“, pod čím pravoslávna teológia rozumie integrálnu účasť všetkých veriacich na živote Cirkvi. R. 1937 napísal dominikán Páter M. P. Congar dielo „Nesjednotení kresťania“ s podtitulom „Princípy katolíckeho ekumenizmu“, v ktorom vyjadril stanovisko katolíkov k ekumenickému hnutiu.

Veľmi významnými medzníkmi vo vývoji vzťahov medzi kresťanmi sú nasledujúce dve udalosti: V nedeľu 7. febr. 1939 zástupca ortodoxného ekumenického patriarchu Benjamína zúčastnil sa v Carihrade na smútočných bohoslužbách na pamiatku zomretého pápeža Pia XI. a apoštolský legát navštívil nato Fanár (sidlo patri-

archu). Tým obnovená bola tradícia, prerušená pred deviatimi storočiami. Roku 1940 stretol sa ortodoxný patriarcha z Alexandrie Christophoros so sjednoteným patriarchom Cyrilom.

Štvrté obdobie vo vývoji ekumenického hnutia začína v decembri 1943. Dve pozoruhodné udalosti staly sa koncom tohto roku: Biskup msgr. Beaussart, ktorý bol menovaný na miesto biskupa Chaptala, navštívil pravoslávnych biskupov vo Francúzsku a títo mu hneď odplatili návštevu. Toto bola prvá schôdzka od čias emigrácie medzi prelátmi katolíckymi a ortodoxnými. Odvtedy sa ortodoxní rozhodli, že zúčastnia sa na „Týždni modlitieb za jednotu kresťanstva“. Na veľkom shromaždení v rumunskom kostole zdôraznili jednotu ortodoxného sveta. V apríli 1944 Msgr. Beaussart navštívil „Ústav pravoslávnej teológie“ a s profesormi Ústavu rokoval o pláne na vydávanie časopisu, do ktorého by prispievali odborníci katolícki aj pravoslávni. Toho istého roku založil Otec E. Kovalevskij ortodoxný ústav, na ktorom vo francúzskej reči usporadujú kurzy profesori pravoslávni, katolícki i protestantskí. Súčasne utvorený bol „Výbor ortodoxných cirkví pre ekumenickú akciu“ v Paríži. Tento má za cieľ oboznamovať Západ s ortodoxiou.

V roku 1945 boli sme svedkami niekoľkých krásnych príkladov jednoty a spolupráce medzi kresťanmi. Spomeňme si len na krásne manifestácie za jednotu kresťanstva v Amiense, ktoré sú uskutočňované zásluhou pastora Ferriera-Weltiho a kanonika Peltiera. V Paríži usporadujú početné schôdzky medzi katolíckymi, pravoslávnyimi a protestantmi. Mimo nich organizujú tu ekumenické shromaždenia, ktoré majú veľký význam. Takéto shromaždenie bolo usporiadané 1. marca 1945 z iniciatívy kardinála Liénarta. O niekoľko dní neskôr sišli sa na spoločnú konferenciu ortodoxní, anglikáni a protestanti na podnet pastora M. Boegnara. Zaujímavú činnosť vyvíjajú jezuiti. V časopise „Misie“, ktorý vychádza v Lyone, uverejňujú články o protestantských a pravoslávnych misiách a vyzývajú misionárov rozličných konfesíí, aby pred pohanmi neukazovali svoje neshody a rozdielnosti. Páter Mailleux obnovil sľub už dávno vyslovený, že bude utvorená komisia pre teologické vý-

razy. — V r. 1946 Ekumenické hnutie a Akcia modlitieb za sjednotenie kresťanov prerazily úzky okruh záujemcov. Značne sa rozšíril počet tých, ktorí celý svoj život zasväcujú tomuto veľkému dielu. Ortodoxní majú na tom mnoho zásluh. Na istom shromaždení ocenil tieto zásluhy pastor Boegner; povedal medziiným: „Zásluhou pravoslávnych obnovené boly medzi kresťanskými konfesiami na Západe styky, ktoré boly od storočí prerušené. Proti všetkému, čo nás od nich delí, obdivujeme ich, lebo vidí sa nám, ako by ospevovali zmŕtvychvstanie a božskú lásku podľa svätého Jána, ktorý je ich obľúbeným apoštolom.“ Podobne sa vyslovil Páter Congar: „My katolíci sme mnoho dostali a objavili zásluhou našich východných bratov. Orientálno-kresťanská tradícia stala sa u nás opäť naozaj aktívnou. Prítomnosť početnej ruskej emigrácie medzi nami bola pre nás darom božím. Mnoho sme tým získali. S pohnutím myslím a hovorím o tom.“

Môžeme sa dívať s optimizmom do budúcnosti. Aj pri tom všetkom, čo sa vo svete deje, jestvujú mocné duchovné prúdenia, ktoré sa šíria a vnikajú do stále väčšieho počtu ľudských srdc.

Ešte niekoľko slov o vzťahoch medzi patriarchátom moskovským a ekumenickým hnutím. Ruská cirkev v Sovietskom sväze dlho bola izolovaná od ostatného kresťanského sveta a nezúčastnila sa na rozličných hnutiach v západnej Európe. Až v auguste 1945 metropolita Nikolaj Krutický navštívil Paríž a obnovil styky medzi patriarchátom moskovským a Rusmi, usadenými na západe. Na kongrese ekumenického Výboru vo februári 1946 v Ženeve nebol prítomný patriarcha Alexej. No informoval ho o jeho priebehu Eulogij, exarcha v Paríži.

Pokiaľ ide o dnešné úlohy ekumenického hnutia autor článku shoduje sa s názorom pastora Bruneta, ktorý načrtol takýto plán: „Pestovať čo možno najviac osobný styk, bojovať proti vzájomnej nedôvere, zanechať nepriateľstvá a škriepky, dohodnúť sa na význame pochopov, lebo často pre rozdielne chápanie slov vzniknú nedorozumenia.“ Podobnú mienku vyslovil, ako sme videli, aj Páter Mailleux. Takým slovom je napr. pochop „milosť“.

Približujeme sa jeden k druhému v nádeji, že na

konci našej životnej cesty nájdeme toho Krista, ktorý je jedinou Pravdou, Cestou a Životom.

Duchovná príbuznosť Maxima Gréka a Hieronyma Savonarosu.¹⁾

Maxim Grék bol význačným činiteľom v dejinách ruskej vzdelanosti. Narodil sa okolo roku 1480 v Arte, v Albánsku z rodiny ortodoxnej, vzdelanej a vysoko postavenej. Maxim ešte ako mladík odcestoval do Talianska, kde sa zaoberal štúdiom starých jazykov, cirkevnej a filozofickej literatúry. Po návrate z Talianska asi r. 1507 vstúpil do atoského kláštora, ktorého bohatá knihovňa slúžila mu za nový prameň poznania. V r. 1515 moskovské veľkoknieža Vasilij Ivanovič požiadal atoský kláštor o mnícha Savvu, prekladateľa. Pre starobu Savvovu mníšstvo sa rozhodlo poslať do Moskvy Maxima. Maxim i keď ruský jazyk zpočiatku dostatočne neovládal, predsa pomocou spolupracovníkov zhotovil požadované preklady. V Rusku rozvinul veľmi značnú literárnu činnosť a zaoberal sa najrozličnejšími úsekmi cirkevného života. Jeho odporcovia — mnísi, tzv. jozefíni ho však obžalovali, že úmyselne zmenil znenie Písma svätého, i keď použil len odlišný výraz, a dosiahli, že bol uväznený v kláštore Volokolamskom, neskoršie v kláštore svätotrojickom, kde aj zomrel r. 1556.

*

V Taliansku sa Maxim sblížil s význačnými činiteľmi humanistického obdobia. Stretol sa so známym vydavateľom klasikov, benátskym kníhtlačiarom Aldom Manutiom, bol žiakom učeného humanistu Jána Laskarisa. Ján Laskaris, sám Grék, bol oddaný záujmom svojej vlasti s jej cirkevnou tradíciou, utvrdzoval v Maximovi ortodoxné nábožensko-politické cítenie, ktoré ho povzbudzovalo k návratu do vlasti. Aldo Manutio uviedol zas Maxima do kruhu vedy a literatúry. Ale najväčší a najsilnejší dojem z pobytu v Taliansku Maxim zachoval si o dominikánskom kazateľovi a reformátorovi Hie-

¹ Podľa knihy V. S. Ikonnikova: *Maksim Grék i jeho vremja.*

ronymovi Savonarolovi, s ktorým sa stretol vo Florencii.² Tu Maxim usilovne navštevoval kázne veľkého kazateľa, o čom rozpráva v istom svojom spise. „V Taliansku je mesto Florencia, najkrajšie a najlepšie zo všetkých iných, ktoré sa tam nachádzajú a ktoré som videl. V tomto meste je kláštor, ktorý utvára spoločnosť po latinsky nazývaných predikátorov, t. j. kazateľov slova božieho. Chrám tohto posvätného ústrania zasvätený je úcte svätého apoštola a evanjelistu Marka, ktorého tunajší mnísi pokladajú za svojho ochrancu a orodovníka. V tomto kláštore bol predstaveným istý kňaz-mních menom Hieronym, pôvodom a učením latiňan, naplnený mnohou múdrosťou a umom teologických spisov i vonkajšími vedomosťami, t. j. filozofiou, veľký reformátor, hojne zdobený božským zápalom. Tento muž, bohatý vedomosťami teologických spisov a ešte viac božským zápalom, keď zbadal, že mesto Florencia je silno vystavená dvom ohavným hriechom: sodomskej nespútanosti a bezbožnej úplatnosti s neľudským vydieraním nepomerných úrokov, zahorel božským zápalom a zaumienil si dobrý a bohumilý skutok — prostredníctvom učiteľského slova preukázať mestu pomoc a definitívne vykonať v ňom tieto neresti. Keď sa tak rozhodol, začal v kostole poučovať všelijakými premúdrami poučeniami aj vysvetľovaním kníh v chráme svätého Marka, kde sa schádzalo k nemu často množstvo poslucháčov z urodzených a slobodných obyvateľov mesta, a celé mesto si ho obľúbilo, po čom ho uprosili, aby ich učil slovu božiemu

² Hieronym Savoranola, florentský dominikán, ktorý sa preslávil najmä svojou kazateľskou činnosťou, nesmieriteľne šľahal neporiadky vo svetskom aj cirkevnom živote a vášnivo horlil o dôsledné vteľovanie evanjeliových zásad do všetkých složíek života, bol od svojich odporcov upálený r. 1498. Ešte zpoza plameňov nabádal ľud, aby vytrval pri živote, ku ktorému ho viedol. Neskoršie storočia nahádzaly na túto mohutnú postavu veľa nevecností, ktoré pomaly novšia vecná dejinná kritika odstraňuje, ukazujúc pravú tvár veľkého reformátora. Prípravy na jeho blahorečenie, začaté pred niekoľkými rokmi, svedčia o Savonarolovej úprimnej a správnej obrodnej ohnivosti. (Pozn. redakcie.)

a zákonu v samej katedrále. Vtedy podujal sa na toto a každú nedeľu i vo zvláštne sviatky a v každý deň štyridsaťdenného pôstu prichádzal do katedrály a predkladal im poučenia, stojac na vysokom pripravenom mieste po dve hodiny a inokedy aj viacej. Jeho slovo malo toľkú silu, že veľká časť mesta si obľúbila jeho silné a spasiteľné učenie, a každý z týchto obyvateľov zanechal svoje dlho trvajúce zlé zvyky a zlomyseľnosť; namiesto všelijakého bludu, hanebných skutkov a telesnej nečistoty stali sa prívržencami nepoškvrnenosti a čistoty, a namiesto nespravodlivého úžerníctva a percent milostivými a ľudomilnými, niektorí stali sa nasledovníkmi Zacheja, staršieho z mýtnikov, ktorého spomína Evanjelium, a nespravodlivo nimi nashromaždené majetky premárnili rozvážne, rozdavši ich rukami svojho učiteľa tým, ktorí boli v núdzi. Ale aby som neomrzol čitateľov rozprávaním o všetkých jeho reformách rádrom, poviem nakrátko, že veľká časť obyvateľov tohto mesta zmenila svoj spôsob života a z prívržencov všelijakého zla stali sa prívrženci dobra."

Na inom mieste Maxim Grék poznamenáva:

„Myslím, že on — Hieronym — už vtedy sa vo svojej duši rozhodol, ak bude treba, aj umrieť za bohabojnosť a za slávu božiu. Lebo v kom zahorel oheň zápalistosti pre Boha, ten je hotový nielen zrieknuť sa svojho majetku, ale i obetovať svoj život.“

Maxim Grék bol blízkym svedkom reformy Hieronyma Savonarolu, zaoberal sa jeho kázňami a ich výsledkami, a mučenícka jeho smrť len posilnila v ňom tieto sympatie. Všetka činnosť Maxima bola ako by odzrkadlením toho mravne-náboženského kultu, ktorému s takým sebazaprením slúžil Savonarola. „Slová“ Maxima Gréka v mnohom pripomínajú reči tohto veľkého kazateľa. Vo svojich spisoch a listoch Maxim mnoho ráz hovoril o láske, milosrdenstve, súčasných kazoch spoločnosti a duchovenstva a najmä o škodlivosti a používaní cirkevných majetkov, najmä mníštvom. Aká veľká tu príbuznosť s odkazom svätého Dominika: „*Majte lásku k bližnému, chráňte si pokoru, zachovávajúte dobrovoľnú chudobu...*“ Svätý Dominik i Maxim čerpajú z jediného prameňa — svätého Písma a tradícií cirkevných.

ale Maxim, keď si stal na cestu boja proti zneužívaniu, zaiste si tu spomenul na tie dojmy, ktoré v ňom vyvolala činnosť a vplyv Savonarolovej reformy, ktorej bol svedkom.

Je ešte veľa iných vecí, ktoré utváraly duchovné príbuzenstvo u týchto dvoch veľkých mužov. Isté je, že Savonarola bol pre Maxima vzorom asketického ideálu mnícha. Ruský historik Soloviev stavia meno Maxima do radu ranných predchodcov sblíženia Východu so Západom. I. K.

Poznámky o knihách.

Pius XI.: QUADRAGESIMO ANNO. Vydala dominiánska edícia Krystal v Olomouci 1947. 3. vydanie po 20.—. Táto časová a živá encyklika preberá otázky pracovného práva, odborových organizácií, vlastníctva a jeho sociálnej úlohy, otázku majetkového prebytku, spravodlivého rozdelenia výnosu, otázku odproletarizovania proletariátu, otázku pláce a iné. Encyklika hodnotí aj dneskajší hospodársky poriadok, vynáša úsudok o socializme, odkrýva príčinu dnešného spoločenského zmätku a tým spolu ukazuje správnu cestu nápravy, ktorá spočíva v náprave mravov.

Dr. Jozef Miklík, CSsR: UMUČENIE PANA NAŠHO JEŽIŠA KRISTA. Nákladom „Životom“ v Bratislave 1947. Po 45.—, viaz. 75.—. Kristovo umučenie je najväčší revolučný čin svetových dejín v kladnom smysle. Bohočlovek Ježiš Kristus napráva odbojnosť človeka a znova uvádza ho do dôverného spojenia s Bohom. Kresťan má dobre poznať smysel aj dejiny Kristovho utrpenia, ktoré získalo nám tieto veľké výdobytky; preto rád si preštuduje Miklíkovo dielo.

Jozef Bednárík: ODPUSTKY. Vydavateľstvo Životom v Podolínci 1947. Po 15.—. Táto potrebná knižička oboznamuje čitateľa s učením Cirkvi o odpustkoch a uvádza soznam najčastejších odpustkových modlitieb a nábožných povzdychov podľa najnovších cirkevných smerníc.

W. Baumroth: POTUPENIE KRIZA. Vydal SSV 1947 ako 2. vydanie. Po 90.—, viaz. 115.—. Kristova Cirkev, najmimoriadnejší spoločenský útvar, prechádza dejinami pokojným tokom aj strašným vlnobitím a ním vo väčšine. Toto je jej správna cesta, bo takú jej naznačil Zakladateľ. Ide dejinami prenasledovaná, štvaná, krvácajúca, no zato s absolútnou istotou neporaziteľnosti. Má božskú záruku trvania a konečného víťazstva; preto hocaké besnenie pekelných zúrivosti je bezmocným

pokusom už napred porazeného. Baumrothov román načrtá, ako asi vyzerať budú moderné katakomby, aká bude taktika prenasledovanej Cirkvi; jej životnosť, prúdiaca z nadzemských prameňov, ukáže sa vo všetkých okolnostiach a splodí hrdinské charaktery, ktoré svojou nadľudskosťou udivujú svet. Román odporúčame každému na utvrdenie a posilu pre terajšie časy aj budúce.

Dr. Csaba Margit: ČO MÁ VEDIET MLADÁ ŽENA. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 50.—, viaz. 75.— Kčs. Dr. Csaba, známa u nás už z niekoľkých svojich veľmi hodnotných prác, v tejto knižke objasňuje mladej žene dôležité otázky, s ktorými sa stretne v manželstve a s ktorými sa tak ťažko sveruje inému, čo aj povolaniu. S láskou a jemne blíži sa k duši mladej ženy a vedie ju k súladnému manželskému životu. Knižku vrúčne odporúčame. Najmä naše ženské organizácie mali by na ňu upozorňovať mladé ženy.

Dr. Emil Funczik: PREVÁDZANIE MODU VIVENDI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 40.—. Je to cirkevná právnická štúdia, týkajúca sa cirkevnej správy v prvej ČSR aj v nových pomeroch. Pripojené sú k nej úradné doklady a listiny cirkevné aj vládne.

Dr. Ján Bubán: PSYCHOLOGIA CITOV. Vydal SSV v Trnave 1946. Po 100.—. Je to starostlivá štúdia o veľmi dôležitých činiteľoch ľudského života — citoch. Autor usiloval sa rozvinúť poznatky o nich nielen s teoretického stanoviska, ale aj poukázať na ich praktický vplyv a význam v dennom živote. Kniha je jasná, prístupná širšiemu okruhu vzdelancov.

ÚVOD DO STUDIA FILOSOFIE. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 41.—. Rad odborníkov shŕňa svoje skúsenosti do niekoľkých článkov: „Úvod do filozofie, Logika, Filozofická antropológia, Metafyzika, Kosmológia, Theodicea, Filozofická mravouka“. Je tu obsiahla bibliografia základných diel, z ktorých treba vychádzať pri štúdiu filozofie. No autori neuspokojujú sa len udaním prameňov, ale ich kriticky triedia, takže vysokoškolačka vedú nielen k základným, ale aj hodnotným dielam. Nadto autori uvádzajú študujúceho do samého stredu filozofických otázok a riešia ich, takže aj s tohto stanoviska čitateľ je spoľahlivo orientovaný a s pomocou odborníkov sám vnikne do základných filozofických otázok.

Albert Vyskočil: KRYŠTOF KOLUMBUS. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1947. 2. vydanie po 120.—. Vyskočilov obraz života Kolumbovho strhne čitateľa mohutnou Kolumbovou osobnosťou aj skvelým podaním autorovým. Dielo nie je len vynikajúcim útvorom slohovým, ale aj vernou historickou monografiou, opierajúcou sa o všetky hodnoverné pramene,

najmä o vlastný Kolumbov zápisník. Všetky pramene sú tu tak spracované a spojené, že kniha nestráca nič z rušnosti, napínavosti, dobrodružstva a iných prvkov. Vonkajšiu úpravu navrhol si autor sám.

Alois Lang: J. H. NEWMAN. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe r. 1946. Po 135.—. Lang v prvej časti zaoberá sa filozofiou J. H. Newmana, najväčšieho náboženského veľducha nových čias, ktorého porovnávajú s Origenom, svätým Augustínom aj svätým Tomášom Akvinským. Prenikajúci pohľad Langov svedčí nielen o podivnej znalosti témy, ale predovšetkým o schopnosti vymyslieť sa do kozmu anglického mysliteľa a vyložiť ho definitívne. Preklady z Newmanovho diela, tiež od Langá, ktoré tvoria druhú časť knihy, dosvedčujú, že Langove závery sú správne a dôsledné.

SLOVANSKÁ KRONIKA HELMOLDA, KNĚZE BUZOVSKEHO. Preložil K. Vrátny. Vydal Vyšehrad 1947. Po 99.—, viaz. po 122.—. Je to svedectvo stredovekého dejepisca o stálom urputnom boji Slovanov s ich nepriateľom, svedectvo o záhube polabských Slovanov. Nový a úplný preklad tragickej knihy má zvlášť teraz časový význam.

Dr. Alois Lang: F. M. DOSTOJEVSKÝ. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1946. Po 117.—, viaz. 137.—. Autor sleduje tu vývoj človeka Dostojevského od jeho narodenia až po jeho smrť, vniká do tajov tejto bohatej duše a nachádza jej kontinuitu a celistvosť. Celkom iste sleduje jeho literárne a mysliteľské dielo a objavuje koreň celej tvorivosti Dostojevského. Vedecky vecne a predsa zanietene objavil podstatu nielen duše Dostojevského, ale ruskej duše vôbec.

Domínik Pecka: ASSUNTA. Vydalo naklad. Vyšehrad v Prahe 1947. Po 66.—, viaz. po 86.—. Assunta nesie výrazovú pečať Peckovho ducha. Peckove romány nie sú len plné na bohatý dej; keďže Pecka je kresťanský tendenčným spisovateľom, vie opriať svoju fabulu dobre vyrátaným zámerom a veľa ráz pedagogicky plným a dôsledným. Jadro obľúbenosti Pecku je v tom, ako svoju ušľachtilú tendenciu priamo rafinovane zapojuje do deja, ako ňou dej dramatizuje, stupňuje. Pritom priam táto myšlienková náplň je najcennejšia na jeho prozaickom diele a prezrádza široko vzdelaného a najmä skúseného človeka. Znalosť človeka je prednosťou Assunty, románu z nemocničného prostredia, románu práve dneska veľmi časového.

J. Poraziňská: VESELÍ ŠKOLACI. Vydal SSV v Trnave 1947. Chutné rozpriadanie rozprávkového deja s dobrým výchovným zrnom robí z práce Poraziňskej vitanú zábavnú aj poučnú knižku pre našu menšiu mládež.